

ANONİM ŞİRKETLERDE REKABET YASAĞI (TTK M. 396)*

Yrd. Doç. Dr. Pınar AŐIK**

Makalenin GeldiĐi Tarih: 21.06.2017 **Kabul Tarihi:** 10.11.2017

* Bu makale yazarın 2006 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı'nda savunduğu ve jüri tarafından oybirliği ile kabul edilen "Anonim ve Limited Şirketlerde Rekabet Yasağı" adlı yayımlanmamıŐ yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıŐtır. Makalede 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Şirketler hukuku alanında yapılan deĐiŐiklikler (ör. emredici hükümler ilkesi (TTK m. 340, 579), ultra vires ilkesinin kaldırılması (TTK m. 371/2), tüzel kişilerin yönetim kurulu üyesi olabilmesi ve tek üyeli yönetim kurulunun mümkün hale gelmesi (TTK m. 359/1, 2) vs.) ve konuyla ilgili yeni literatür çalıŐmaları göz önünde bulundurulmuŐtur. **Bu makale hakem incelemesinden geçmiŐtir ve TÜBİTAK – ULAKBİM Veri Tabanında indekslenmektedir.**

** Aksaray Üniversitesi Őereflikoçhisar Uygulamalı Teknoloji ve İŐletmecilik Yüksekokulu, Uluslararası Ticaret Bölümü Öğretim Üyesi.

ÖZ

Rekabet, kişilerin ve toplumun gelişmesi açısından gereklidir. Ancak sınırsız ve kontrolsüz bir rekabet ortamı zararlı sonuçlar doğurur. Bu nedenle hemen hemen her ülkede rekabet özgürlüğünün sınırları kanunlarla çizilmiştir. Mevzuatımızdaki rekabet yasağı düzenlemeleri de Anayasamızda var olan temel haklardan rekabet etme özgürlüğüne sınırlama getirmektedir. Bu düzenlemelerle belli görevlerde bulunan bazı kişilerin bu görevleri dolayısıyla edinmiş olduğu bilgileri, kendi veya başkaları yararına kullanmasını engellemeye yönelik olarak bazı konularda iş yapmaları yasaklanmaktadır. Makalemizde esas olarak anonim şirketlerde yönetim kurulu üyelerinin rekabet hakkına sınırlama getiren bu yasağın sınırları, şartları, kapsamı ve yasağın ihlalinin hüküm ve sonuçları 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu açısından ele alınmış ve rekabet yasağına ilişkin diğer düzenlemelere de gerekli olduğu ölçüde değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anonim şirket, rekabet, rekabet özgürlüğü, rekabet yasağı, Türk Ticaret Kanunu.

PROHIBITION OF COMPETITION IN
JOIN-STOCK COMPANIES

ABSTRACT

Competition is necessary for the evolution of people and society. But uncontrolled and unlimited competition has hazardous results. Therefore the limitations of freedom of competition has been determined almost in all countries. Regulations of noncompetition in Turkish Constitution limit the freedom of competition which is one of the basic rights existing in the legislation. This regulations prohibit people occupied with certain jobs to do their work in some issues in order to prevent them misuse the knowledge they have gained through their jobs for the benefit of themselves or other people's. In our article limitations, conditions, scope and the results of the violation of competition prohibition have been handled in joint-stock companies with regard to Turkish Commercial Code. The other regulations about competition prohibition have been mentioned as required.

Keywords: Join-stock companies, competition, freedom of competition, prohibition of competition, Turkish Commercial Code.

I. GİRİŞ

Günümüzde geçerli olan liberal ekonomi anlayışı serbest rekabet ilkesine dayanır. Anayasanın 48. maddesinde herkesin dilediği alanda çalışma, sözleşme yapma ve özel teşebbüsler kurma özgürlüğüne sahip olduğu ifade edilmiştir. Rekabet hakkı da özel teşebbüs kurma özgürlüğünün doğal bir sonucudur.

Rekabetin işletmelerin verimini arttırma, üretilen mal ve hizmetlerin kalitesini yükseltme gibi olumlu etkileri vardır. Ancak rekabet hakkının kötüye kullanılması da mümkündür. Bu nedenle hemen hemen her ülkede rekabet özgürlüğünün sınırları kanunlarla çizilmiştir. Rekabet yasağı da rekabet hakkına getirilen bir sınırlama niteliğindedir.

Rekabet yasağına ilişkin düzenlemeler işçilik, şirket yöneticiliği veya ortaklığı, ticari mümessillik ve vekillik gibi belirli sınıflara sahip kişilerin görevleri dolayısıyla edindikleri bilgileri kullanarak şirketi veya işletmeyi zarara uğratmalarını ve rekabet etme haklarını başkalarının haklarına zarar verecek şekilde kullanmalarını önlemeye yönelik düzenlemelerdir.

Mevzuatımızda rekabet yasağı ile ilgili çeşitli düzenlemeler mevcuttur (TTK m. 123, 230, 231, 311, 396, 613 (3), 626; TBK m. 553, 626 vs.) . Ancak bu çalışmanın konusu esas olarak anonim şirket yönetim kurulu üyeleri için getirilmiş bulunan ve bu kişilerin şirketle rekabet etmesini yasaklayan TTK'nın 396. maddesidir. Bu hükmün kapsamı, yasağın şartları ve yasağın ihlalinin hüküm ve sonuçları 6102 sayılı kanun bakımından değerlendirilecektir. Bu değerlendirme yapılırken öncelikle rekabet yasağına ilişkin düzenlemelerin genel özellikleri, temel dayanakları ve konuluş amacı incelenecek ve rekabet yasağı ile ilgili diğer düzenlemelere de gerekli olduğu ölçüde değinilecektir^[1].

II. REKABET YASAĞI DÜZENLEMELERİNİN KONULUŞ AMACI (RATIO LEGIS)

Rekabet yasağı öngören düzenlemeler, genel olarak şirketin iş sırları, çalışma yöntemi, yönetimi ve işleyişi, müşteri çevresi ve iş potansiyeli ile ilgili önemli bilgilere sahip yönetici veya ortakların, sıfatları dolayısıyla edindikleri bilgileri

[1] Diğer şirketlerde rekabet yasağı ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Aydoğan**, Fatih: Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı, İstanbul 2005, s. 15; **Göksoy**, Yaşar Can: "Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı", DEÜHFD 2007, Özel Sayı, C. XI, s. 633-681.

şirket aleyhine kullanarak^[2] kendileri veya üçüncü kişilere yarar sağlamalarını^[3], menfaatlerin çatışması halinde kendi menfaatlerini şirket menfaatlerine tercih etmelerini ve böylece şirkete zarar vermelerini önlenmeye yönelik düzenlemelerdir^[4]. Hükümler ortakların veya yöneticilerin rekabet özgürlüğünü sınırlama amacı taşımamakta, şirketin menfaatlerini ortaklardan veya yöneticilerden gelen tehlikelere karşı koruma amacı gütmektedir^[5]. Ancak hepsinin ötesinde esasen bu düzenlemelerle korunmak istenen ticaret düzenidir. Zira bu düzenlemeler sayesinde şirketler ticari faaliyetlerini güvenli bir şekilde yürütecek ve böylece ticaret düzeni korunmuş olacaktır.

III. REKABET YASAĞININ GENEL ÖZELLİKLERİ

A. Rekabet Yasasına İlişkin Düzenlemelerin Emredici Nitelikte Olmaması:

Emredici kurallar, taraflarca aksi kararlaştırılmayan, uyulması zorunlu olan kurallardır^[6]. 6762 sayılı TTK döneminde rekabet yasasına ilişkin hükümlerin iç ilişkiyi düzenleyen^[7] kamu düzeni ile ilgili olmayan hükümler olması

-
- [2] Goette, Wulf: *Handelsgesetzbuch*, Band 1 §§ 1-342 (hrsg.: Carsten Thomas Ebenroth, Karlheinz Bouyong, Detlev Joost), München 2001, s. 1381; **Schäfer**, Carsten: *Staub Handelsgesetzbuch, Großkommentar*, 5. Auflage (hrsg. Claus-Wilhelm Canaris, Mathias Habersack, Carsten Schäfer, Dritter Band §§ 105-160), Berlin 2009, s. 374; **Çamoğlu**, Ersin: *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu*, İstanbul 2010, s. 100.
- [3] **Ayan**, Özge: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları, Ankara 2013, s. 149; **Çamoğlu**, Ersin: “Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Rekabet Yasası”, *İkt. Mal.* 1969, C. XVI, S. 9, s. 357; **Domaniç**, Hayri: *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması*, TTK Şerhi II, İstanbul 1988, s. 626; **Schäfer**, 374; ayrıca bkz. Y. 11. HD. 29.09.1977, E. 77/3358, K. 77/3890 (Batider 1977, C. IX, S. 2, s. 520).
- [4] **Atan**, Turhan: *Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirket İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti*, Ankara 1967, s. 98; **Karaca**, Bedir: *Anonim Ortaklıkta Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları*, 2. Bası, İstanbul 2010, s. 110; **Kırca**, İsmail (**Şehirali Çelik**, Feyzan/ **Manavgat**, Çağlar): *Anonim Şirketler Hukuku*, C. 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara 2013, s. 687.
- [5] **Karasu**, Rauf: “Limited Şirket Esas Sözleşmesi İle Ortakların Diğer Ortaklarla Rekabet Etme Yasası Öngörülebilir mi?”, *GÜHFD* 2016, C. XX, S. 2, s. 65; **Kırca** (**Şehirali Çelik/Manavgat**), s. 689.
- [6] **Karasu**, Rauf: *Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi*, Ankara 2015, s. 45.
- [7] **Aydoğan**, s. 15.

dolayısıyla^[8] emredici değil, düzenleyici (yedek) nitelikte olduğu^[9] ve bu nedenle yasağın kapsamının daraltılabileceği, genişletilebileceği ve hatta yasağın tamamen ortadan kaldırılabilmesi kabul edilmekteydi^[10]. Bu durum 6102 sayılı TTK'da şahıs şirketleri bakımından geçerliliğini korumaktadır (TTK m. 213(2), 305). Ancak bu kanunla birlikte anonim ve limited şirketler bakımından geçerlilik kazanan “emredici hükümler ilkesi”^[11], bu şirket türleri için ayrı bir değerlendirme yapmayı gerektirir.

6762 sayılı TTK döneminde kanunla açıkça yasaklanmayan her konunun ana sözleşmeyle düzenleneceği kabul edilmekteyken, bu ilkeyle sözleşme özgürlüğüne önemli bir sınırlama getirilmiştir. Zira bu ilkeyle ana sözleşmede yapılacak ihtiyari düzenlemeler kanunda açıkça izin verilmiş olma şartına bağlanmıştır.

Anonim şirketler bakımından 6102 sayılı TTK'nın 340. maddesine göre “*Esas sözleşme, bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak Kanunda buna açıkça cevaz verilmişse sapabilir. Diğer kanunların öngörülmesine izin verdiği tamamlayıcı nitelikteki şirket sözleşmesi hükümleri, o kanuna özgülenmiş olarak hüküm doğururlar*”. Emredici hükümler ilkesi ile ilgili olarak TTK'nın 340. maddesine paralel bir düzenleme limited şirketler bakımından da 6102 sayılı TTK'nın 579. maddesinde öngörülmüştür. Anonim ve limited şirketlerde rekabet yasağına ilişkin düzenlemeler bu hükümler göz önünde bulundurularak incelenmelidir.

[8] **Teoman**, Ömer: Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukuki Mütalaalar C. I, Kitap 7, 1995-1996, İstanbul 1997, s. 43; **Aydoğan**, s. 15.

[9] **Doğanay**, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, Ankara 1990, s. 335; **Franko**, Nisim: “Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti”, Batider 1985, C. XIII, S. 1, s. 27; İsviçre hukukunda kolektif şirketler bakımından (OR 562) bu yönde bkz. **Handschin**, Lukas in Basler Kommentar, Honsel, Heinrich/Vogt, Nedim Peter/Water, Rolf (Hrsg.), Obligationenrecht II, 4. Auflage, Zürich 2012, s. 107; Alman hukukunda AktG § 88 bakımından bu yönde **Meyer-Landrut**, Joachim in Großkommentar, Aktiengesetz, Berlin 1973, s. 686; Alman hukukunda kolektif şirketleri düzenleyen HGB § 112 bakımından bu yönde **Hopt**, Klaus J.: Beck'sche Kurz Kommentare, Band 9, Handelsgesetzbuch (bearbeitet von Klaus Hopt, Hanno Merkt, Adolf Baumbach), München 2006, s. 538; **Goethe**, s. 1393; **Schäfer**, s. 389.

[10] **Kalpsüz**, Turgut: “Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Şirketle Rekabet Teşkil Eden Davranışları”, Hüseyin Cahit Oğuzoğlu'na Armağan, Ankara 1972, s. 359; **Aydoğan**, s. 16; **Franko**, s. 27; Alman hukukunda AktG § 88 bakımından bu yönde **Meyer-Landrut**, s. 683; HGB § 112 bakımından **Hopt**, s. 538; İsviçre hukukunda bu yönde Handschin, s. 107.

[11] Bu konuda bkz. **Karasu**, Emredici Hükümler, s. ve Limited, s. 63 vd.; **Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat)**, s. 152 vd.

Anonim şirketlerde rekabet yasağı yönetim kurulu üyeleri bakımından getirilmiş ve yasağın genel kurul kararıyla kaldırılabileceği açıkça hükme bağlanmıştır. Bizzat kanunun kendisi mevcut kanun hükmünden sapılmasına izin vermiştir. Bu bakımdan hükmün emredici nitelikte olmadığı isabetle kabul edilmektedir^[12].

Limited şirketlerde rekabet yasağı müdürler için getirilmiştir. Fakat TTK'nın 613. maddesinde ana sözleşmeyle ortaklara da rekabet yasağı getirilebileceği açıkça düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra TTK'nın 577. maddesinin g) bendinde kanuni düzenlemeden ayrılan rekabet yasağına ilişkin hükümlerin ana sözleşmede öngörülmesi^[13] şartıyla bağlayıcı olacağı ifade edilmiştir. Ana sözleşmeyle rekabet yasağına ilişkin olarak kanuni düzenlemeden ayrılan düzenlemelerin yapılması mümkün kılındığından limited şirketlerde rekabet yasağına ilişkin düzenlemenin de emredici olmadığı kabul edilmelidir^[14].

B. Rekabet Yasağının Dar Yorumlanması Gereği:

Bilindiği gibi Anayasanın 167. maddesi uyarınca Türk ekonomisi serbest rekabet ilkesi üzerine kurulmuştur. Anayasanın 48. maddesine göre de herkes dilediği alanda çalışma, sözleşme ve özel teşebbüsler kurma özgürlüğüne sahiptir. Bunun doğal bir sonucu olarak tüm bireyler kişiliklerini ve mali durumlarını geliştirmek için birbirleriyle yarışabilir, diğerlerine üstünlük sağlamaya çalışabilir. Kısaca rekabet haklı bir biçimde yapıldığı sürece serbesttir ve aynı zamanda hukuk düzeni tarafından korunmaktadır. Rekabet yasağı ile ilgili hükümler ise serbest rekabet ilkesine istisna teşkil eder. Bu yasak belirli kişilerin belirli konularda ticaret yapma özgürlüğüne sınırlama getirir. Ancak kişinin ticaret yapma özgürlüğünü tamamen kaldıracak nitelikteki bir yasaklama, rekabet yasağı içeren hükümlerin konuluş amacını aşar. Bu bakımdan literatürde rekabet

[12] **Tekinalp**, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Tek Kişi Ortaklığı, Anonim ve Limited Ortaklıklar Topluluğu, Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme, 4. Bası, İstanbul 2015, s. 282; **Akdağ Güney**, Necla: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2012, s. 146; **Ayan**, s. 155; **Kırca**, yasağı anonim şirketler bakımından değerlendirmiş ve yasağın tek tarafı olarak emredici olduğunu ifade etmiştir **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 694.

[13] Şirket sözleşmesinde öngörülen ve kanundan ayrılan rekabet yasağına ilişkin düzenlemelerin kapsamı ve sınırları ile ilgili olarak, özellikle ana sözleşme ile ortakların birbirleriyle rekabet etmelerinin yasaklanıp yasaklanamayacağı hakkında bkz. **Karasu**, Limited, s. 64 vd. ve **Karasu**, Emredici Hükümler, s. 29 vd.

[14] Bu konuda bkz. **Tekinalp**, s. 519.

yasağının dar yorumlanması gerektiği kabul edilmektedir^[15]. Dar yorumlama yasağın özellikle konu, yer ve süre bakımından sınırlandırılmasını gerektirir.

Rekabet yasağı her şeyden önce şirketin fiilen uğraştığı işlerle sınırlandırılmıştır. İşletme konusuna girmekle birlikte şirketin fiilen uğraşmadığı işler yasak kapsamında değildir^[16].

Rekabet yasağı süre bakımından da sınırsız değildir. Yasağın kaynağı olan sıfatın (ortaklık, yönetim kurulu üyeliği, müdürlük, ticari temsilcilik vs.) kazanılmasıyla başlar ve bu sıfatın kaybedilmesiyle ortadan kalkar^[17]. Yasağın devamı şirket sözleşmesi veya başka bir sözleşmeye hüküm konulmasıyla sağlanabilir (Sözleşmesel rekabet yasağı (*vertragliches Wettbewerbsverbot*))^[18].

Şirketin ticari faaliyetlerini yürüttüğü yer ve müşteri çevresi rekabet yasağının bir diğer sınırını teşkil eder^[19]. Yasağa tabi kişilerin rekabet yasağı kapsamındaki işlerle şirketin faaliyet alanı, müşteri çevresi dışında şirketin zarar görmeyeceği şekilde uğraşması mümkündür^[20].

[15] **Aydoğan**, s. 16; **Çamoğlu**, Sorumluluk, s. 101; **Goette**, s. 1381; **Franko**, s. 28; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 689; istisnaların dar yorumlanması kuralı hakkında genel olarak bkz. **Yongalık**, Aynur: “İstisnalar Dar Yorumlanır Kuralı ve Değerlendirilmesi”, AÜHFED 2011, C. 60, S. 1, s. 1-13.

[16] **Helvacı**, Mehmet: Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, 2. Bası, İstanbul 2001, s. 93, dn. 93; **Altaş**, Soner: “Yönetim Kurulu Üyeleri Şirketle İşlem Yapma ve Rekabet Etme Kararlarında Oy Kullanabilirler mi?”, Mali Çözüm, Temmuz-Ağustos 2016, s. 147; **Çamoğlu**, Sorumluluk, s. 100; **Aydoğan**, s. 40; **Domaniç**, s. 629, 630; **Franko**, s. 30; **Kalpsüz**, 372; **Karaca**, s. 112; ayrıca bkz. Y 11. HD 11.12.1989, E. 1988/8853, K. 1989/7012; Alman hukukunda bu yönde **Hüffer**, Uwe: Beck'sche Kurz Kommentare, Aktiengesetz, 6. Auflage, München 2004, s. 440; **Hopt**, s. 537; **Meyer-Landrut**, s. 684; anonim şirketler bakımından aksi yönde bkz. **Godin/Wilhelmi**, Aktiengesetz Kommentar, Band I, §§1-178 (bearbeitet von Hans Wilhelmi und Sylvester Wilhelmi), Berlin 1967, s. 435; kolektif şirketler (OHG) bakımından aksi yönde **Schäfer**, s. 381.

[17] **Akdağ Güney**, s. 146; **Atan**, s. 99; **Doğanay**, s. 598; **Franko**, s. 26; Alman hukukunda AkG § 88 bakımından bu yönde bkz. **Godin/Wilhelmi**, s. 43; **Meyer-Landrut**, s. 683; HGB § 112 bakımından bkz. **Schäfer**, s. 382.

[18] **Domaniç**, s. 630; **Schäfer**, s. 379, 380.

[19] **Karaca**, s. 112; Alman hukukunda kolektif şirketler bakımından bu yönde **Schäfer**, s. 382.

[20] **Atan**, s. 99.

IV. REKABET YASAĞI DÜZENLEMELERİNİN TEMEL DAYANAKLARI

A. Sadakat Yükümlülüğü

Literatürde rekabet yasağına ilişkin düzenlemelerin en temel dayanağı olarak sadakat yükümlülüğü (*Treupflicht*) zikredilmektedir^[21].

Genel olarak sadakat yükümlülüğü, bir ilişkinin taraflarının birbirlerinin menfaatlerini gözetmesi, gerektiğinde karşı tarafın menfaatlerini kendi menfaatlerine tercih etmesi^[22], bir araya gelme amacının gerçekleşmesi için çaba sarf etmesi, amaca zarar verici hareketlerden kaçınması ve bağlılık göstermesi olarak tanımlanabilir^[23]. Sadakat yükümlülüğü sözleşme ilişkilerinde taraflardan beklenen bir davranış kuralıdır. Bu yükümlülüğün içeriği esas itibarıyla her hukuki ilişkinin niteliğine göre belirlenir^[24].

Rekabet yasağına aykırılığın sadakat yükümlülüğünün ihlali olarak nitelendirilmesi özellikle şahıs şirketlerinde söz konusu olur. Zira bu şirketlerde ortakların şirket işlerini yakından takip etmek, işler hakkında bilgi almak ve hesap istemek hakları olduğu gibi (TTK m. 225, 310 vs.) bu şahısların şirketin sırlarına ve müşteri çevresine ilişkin bilgilere sahip olma ve bunları kullanarak şirkete zarar verme olanakları bulunmaktadır^[25]. Ayrıca şahıs unsurunun önemli olduğu bu şirketlerde ortağın şirketle rekabet etmesi ortaklar arasındaki güven ilişkisini zedeleyici nitelikte görülmekte ve sadakat yükümlülüğünün ihlali olarak değerlendirilmektedir^[26].

Literatürde sermaye şirketlerinde yöneticiler için öngörülen rekabet yasağının temel dayanağının sadakat yükümlülüğü genel olarak kabul görmüştür^[27] [28].

[21] **Ansay**, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, 6. Bası, Ankara 1982, s. 134; **Nomer**, Füsün: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, İstanbul 1999, s. 132; **Poroy**, Reha/**Tekinalp**, Ünal/**Çamoğlu**, Ersin: Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 10. Bası, İstanbul 2005, s. 170; **Ayan**, s. 150; **Helvacı**, s. 89; Alman hukukunda kolektif şirketlerde rekabeti yasaklayan HGB § 112 bakımından bu yönde bkz. **Hopt**, s. 536; **Goette**, s. 1381; **Schäfer**, 375.

[22] **Çamoğlu**, Sorumluluk, s. 102; **Nomer**, s. 5; **Aydoğan**, s. 8.

[23] **Nomer**, s. 5 ve 16.

[24] **Nomer**, s. 16.

[25] **Franko**, s. 23.

[26] **Aydoğan**, s. 8.

[27] **Franko**, s. 25; **Ansay**, s. 134; **Aydoğan**, s. 9; **Karaca**, s. 110.

[28] İsviçre hukukunda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin rekabet etmesini yasaklayan açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte m. 717/I'de yönetim kurulu üyeleri ve

Buna karşılık yönetici olmayan ortakların sadakatle yükümlü olup olmadığı tartışmalıdır.

Literatürde konu özellikle anonim şirketler bakımından hayli tartışılmış ve ağırlıklı olarak anonim şirket pay sahiplerinin şirkete karşı sadakatle yükümlü olmadığı sonucuna varılmıştır^[29].

Bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ise pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü bulunmaktadır. TBK'nın 620. maddesinde adi şirket sözleşmeleri için yapılan tanımda öngörülen unsurlar tüm şirket tipleri için geçerlidir. Her şirket ilişkisinde ortakların müşterek bir amacı ve bu amaca ulaşmak için çaba sarfetme iradeleri (affectio societatis) bulunmaktadır. Bu açıdan tüm ortaklar müşterek amacın gerçekleşmesine engel olacak ve şirkete zarar verecek faaliyetlerden kaçınmakla yani sadakatle yükümlüdür^[30]. Şirketlerin hukuki yapısına göre bu yükümlülüğün içeriği ve yoğunluğu değişiklik gösterir. Bu nedenle anonim şirketlerde pay sahiplerinin sadakat yükümünü tümüyle reddetmek mümkün değildir. Bununla birlikte anonim şirketlerde pay sahiplerinin bu yükümlülüğünün şahıs şirketlerinde olduğu kadar yoğun olmadığı da bir gerçektir^[31].

Şunu da belirtmek gerekir ki sadakatle yükümlü olup olmadığı tartışmalarının ötesinde pay sahiplerinin TTK m. 396 anlamında bir rekabet yasağına tabi olmadığı yönünde görüş birliği mevcuttur^{[32] [33]}. Hakim görüş rekabet yasağının

---

yönetimle görevli diğer kişilerin sadakatle yükümlü oldukları açıkça hükme bağlanmıştır. İsviçre literatüründe de bu hükümden hareketle yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli diğer kişilerin rekabet yasağına tabi olduğu kabul edilmektedir (**Böckli**, Peter: Schweizer Aktienrecht: darstellung für den praktiker, 2. Auflage Zürich 1996, s. 853; **Fleischer**, Holger: "Wettebewerbs- und Betätigungsverbote für Vorstandsmitglieder im Aktienrecht", AG 2005, s. 338); Alman hukukunda anonim şirket yönetim kurulu üyelerinin rekabetini yasaklayan AktG § 88 hükmünün sadakat yükümlülüğüne dayandığı yönünde bkz. **Meyer-Landrut**, s. 684.

[29] **Tekinalp** (Poroy/Çamoğlu), s. 485, 613; **Franko**, s. 51; **Aydoğan**, 85, 153; **Göksoy**, s. 648.

[30] **Nomer**, s. 17, 76; **Karasu**, Emredici Hükümler, s. 40 vd.

[31] **Nomer**, s. 17.

[32] Pay sahiplerinin rekabet yasağına tabi olmadığı yönünde bkz. **Franko**, s. 51; **Kalpsüz**, s. 365; **Aydoğan**, s. 92; **Nomer**, s. 134; **Göksoy**, s. 647.

[33] Literatürde pay sahiplerinin TTK m. 396 kapsamında kanuni bir rekabet yasağına tabi olmamakla birlikte TTK m. 1(1) ve 126(ETK m. 138). maddesi gereğince adi şirketlerde rekabet yasağını düzenleyen TBK m. 626 (EBK m. 526)'ya tabi olduğu yönünde bir görüş mevcuttur (**Domanıç**, s. 628; **Kalpsüz**, s. 365; **Aydoğan**, s. 89). Ancak rekabet yasağı başlığı taşımasına rağmen bu maddede aslında ortakların genel olarak sadakat yükümlülüğü düzenlenmiştir. Zira bu maddede yasaklanan, ortakların kendi veya başkası yararına şirket

söz konusu olmamasını pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü bulunmamasına bağlamaktadır^[34]. Buna karşılık bizim de katıldığımız görüşe göre pay sahiplerinin sadakat yükümlülüğü bulunmaktadır, fakat bu onların şirketle rekabet etmesini engelleyecek düzeyde değildir^[35].

Her ne kadar TTK m. 437'de pay sahiplerine bilgi alma hakkı tanınmış olsa da anılan maddenin üçüncü fıkrasında şirket sırlarının ve korunması gereken şirket menfaatlerinin bilgi vermenin sınırını oluşturduğu açıkça belirtilmiştir. Diğer bir deyişle bilgi verilmesi şirket sırrı olduğu ve şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesiyle reddedilebilir^[36]. Bu açıdan değerlendirildiğinde pay sahiplerinin şirketin işleyişi hakkında yönetim kurulu üyeleri ile aynı ölçüde bilgi sahibi olması ve bu bilgileri kullanarak şirkete zarar verme tehlikesi bulunmamaktadır. Bu nedenle kanaatimizce pay sahiplerinin TTK m. 396. madde anlamında bir rekabet yasağına tabi olduğunu söylemek son derece güçtür.

Pay sahiplerine ana sözleşme ile de rekabet etmeme yükümlülüğü getirilemez^[37]. Zira emredici hükümler ilkesine göre ana sözleşmeyle kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak Kanunda buna açıkça izin verilmişse sapılabilir. Limited şirketler bakımından ana sözleşmeye kanuni düzenlemeden ayrılan rekabet yasağına ilişkin hükümler konulduğu takdirde bunların bağlayıcı olacağına (TTK m. 577(g)) ve ayrıca ana sözleşmeyle ortaklara rekabet yasağı getirilebileceğine (TTK m. 613/(2)) ilişkin açık hükümler bulunmasına rağmen anonim şirketlerde böyle hükümler bulunmamaktadır. Bu durum TTK m. 340 ile birlikte değerlendirildiğinde pay sahiplerine şirket sözleşmesiyle böyle bir yasak getirilebilmesine engel teşkil etmektedir.

Emredici hükümler ilkesi, hükmün ratio legis'i açısından genişletici veya daraltıcı yorum yapılmasına engel olmamakla^{[38] [39]} birlikte pay sahiplerini de

---

amacını engelleyici veya zarar verici işleri yapmasıdır. Bu da sadakat yükümlülüğünün tanımıdır.

[34] **Franko**, s. 51; **Kalpsüz**, s. 365; **Aydoğan**, s. 92; **Nomer**, s. 134; **Göksoy**, s. 648.

[35] **Nomer**, s. 134; aksi yönde bkz. **Göksoy**, s. 648.

[36] Madde gerekçesinde bu sınırın hem bilgi almayı hem de inceleme hakkını kapsayacağı, Eşit işlem ilkesi uyarınca her pay sahibine bilgi alma hakkı tanındığı için söz konusu hakka sınır konulmasının menfaatler dengesi gereği olduğu, genel kabul gören sınırın, şirket sırrı bağlamında şirket menfaati olduğu ifade edilmiştir.

[37] ETK döneminde bu konudaki tartışmalar için bkz. **Aydoğan**, s. 90.

[38] Bkz. **Karasu**, Limited, s. 64, 65.

[39] Zira aşağıda görüleceği gibi (bkz. aşa. V, B.) lafzi bakımdan sadece yönetim kurulu üyelerini kapsayan TTK m. 396'nın kapsamına Murahhas üyelerin ve müdürlerin de dahil olduğu kanaatini taşımaktayız.

TTK m. 396 kapsamına dahil edecek tarzda bir yorum yapılması hem hükmün amacıyla hem de anonim şirketlerin genel yapısıyla bağdaşmaz.

Limited şirketlerde TTK'nın "Bağlılık Yükümlülüğü" başlıklı 613. maddesinde ortaklara bağlılık(sadakat) yükümlülüğü getirilmiş fakat bu yükümlülük tanımlanmamış, yükümlülüğün kapsamı içindeki sır saklama ve çıkarları zedeleyecek davranışlarda bulunmama yükümlülükleri özel olarak ifade edilmiştir. Bu maddede şirket ortakları için kanuni bir rekabet yasağı öngörülmemiştir. Maddenin gerekçesinde rekabet yasağının bağlılık yükümlülüğünün sınırını oluşturduğu, sınırlı sorumluluk ilkesinden dolayı ortağın kanunen bir rekabet yasağına tabi kılınmasının haklı görülemeyeceği ve ana sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadığı müddetçe sadece bağlılık yükümlülüğünden hareketle ortakların kanuni bir rekabet yasağına tabi olduğunun iddia edilemeyeceği ifade edilmiştir.

B. Affectio Societatis

Rekabet yasağına ilişkin hükümlerin affectio societatis unsuruna dayandığı da bir görüş olarak ileri sürülmektedir^[40]. Buna karşılık bizim de katıldığımız ve sadakat yükümlülüğü ve affectio societatis unsurlarını rekabet yasağının dayanağı olarak aynı kategori içinde değerlendiren, bu iki unsurun birbirini tamamladığı yönünde diğer bir görüş bulunmaktadır^[41].

Ortakların müşterek amacı gerçekleştirmek için aktif çaba göstermeleri olarak tanımlanan affectio societatis kavramının temelinde de sadakat yükümlülüğü bulunmaktadır. Zira ortaklar müşterek amacın gerçekleşmesi için çaba harcarken ona ve dolayısıyla şirkete zarar verici davranışlardan kaçınmak zorundadır. Bu da şüphesiz sadakat yükümlülüğünün bir tezahürüdür.

C. Diğer Dayanaklar

Literatürde rekabet yasağı düzenlemelerinin yöneticilerin çalışmayı tahsis borcu, şirkete ait her türlü bilgiye sahip olma, şirket olanaklarının kötüye kullanımının engellenmesi gibi dayanakları olduğu da ifade edilmektedir^[42]. Ancak bunların hepsi temelde sadakat yükümlülüğünün kapsamı içinde değerlendirilmelidir.

[40] **Poroy** (Tekinalp/Çamoğlu) s. 35.

[41] **Nomer**, s. 17; **Aydoğan**, s. 10.

[42] Bu konuda bkz. bkz. **Aydoğan**, s. 11 vd.

D. Değerlendirmemiz

Sonuç olarak rekabet yasağına ilişkin hükümlerin temelde sadakat yükümlülüğüne dayandığını kabul etmek gerekir. Bununla birlikte sadakat yükümlülüğünün varlığının rekabet yasağının kabulü için her şartta yeterli olmadığı açıktır. Bu nedenle her somut olaya uygun bir değerlendirme yapılmalı ve bu yapılırken de temel çıkış noktası hükmün konuluş amacı olmalıdır.

V. ANONİM ŞİRKETLERDE REKABET YASAĞINA TABİ KİŞİLER, YASAĞIN UYGULANMA ŞARTLARI VE SONUÇLARI

A. Genel Olarak

TTK'nın rekabet yasağı başlıklı 396. maddesine göre: “(1) Yönetim kurulu üyelerinden biri, genel kurulun iznini almaksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlemlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez. Bu hükme aykırı harekette bulunan yönetim kurulu üyelerinden şirket tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan işlemi şirket adına yapılmış saymakta ve üçüncü kişiler hesabına yapılan sözleşmelerden doğan menfaatlerin şirkete ait olduğunu dava etmekte serbesttir. (2) Bu haklardan birinin seçilmesi birinci fıkra hükmüne aykırı harekette bulunan üyenin dışındaki üyelere aittir. (3) Bu haklar, söz konusu ticari işlemlerin yapıldığını veya yönetim kurulu üyesinin diğer bir şirkete girdiğini, diğer üyelerin öğrendikleri tarihten itibaren üç ay ve her halde bunların gerçekleşmesinden itibaren bir yıl geçince zamanaşımına uğrar. (4) Yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları ile ilgili hükümler saklıdır.”

B. Rekabet Yasağına Tabi Kişiler

Kanunda rekabet etmeme yükümlüğü yalnızca yönetim kurulu üyeleri (*Vorsandsmitglieder*) bakımından getirilmiştir. Şirketin işleyişi, çalışma yöntemleri, yönetim biçimi, müşteri çevresi, iş potansiyeli ve sırları hakkında bilgi sahibi olan yönetim kurulu üyelerinin bu bilgileri kullanarak müşterek amaca ve dolayısıyla şirkete zarar vermesini engellemeye yönelik bu düzenleme oldukça anlşılırdır. Yönetim kuruluna yüklenen bu yükümlülük sadakat yükümlülüğünün bir gereğidir^[43]. Nitekim TTK m. 369'da yönetim kurulu üyelerinin sadakat (bağlılık) yükümlülüğü altında olduğu açık bir biçimde ifade edilmiştir.

[43] **Ayan**, s. 149,150; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 688. Ayrıca bkz. TTK m. 369(1) ve bkz. **Fleischer**, s. 337.

Anonim şirketlerde temsil ve yönetim görevlerinin hepsinin bizzat yönetim kurulu tarafından yerine getirilmesi, kurul üyelerinin işlerin gidişatı ve şirketin yönetimi hakkında devamlı bilgi sahibi olması beklenemez^[44]. Anonim şirketlerin kurul halinde yönetilmesi genellikle üyeleriyle ortakları aynı olan küçük şirket türleri içindir^[45]. Bu nedenle uygulamada özellikle büyük anonim şirketlerde şirketin yönetim ve temsili konusunda iş bölümü yapıldığı, yönetim kurulu üyelerinden bazılarının veya kurul dışından hatta şirket ortağı bile olmayan 3. kişilerin görevlendirildiği görülmektedir^[46]. Böylece şirketin sevk ve yönetimi bilgi ve deneyim sahibi, tüm mesaisini şirkete ayıran kişilere bırakılmış olur^[47]. Nitekim TTK'nın 367. maddesinin 1. fıkrasında bu açıkça dile getirilmiştir.

TTK'nın 367. maddesinin 1. fıkrasına göre yönetim kurulu ana sözleşmeye konulacak hükümlerle yönetimi kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine (murahhas^[48] üye) veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir^[49].

Rekabet yasağı açısından değerlendirildiğinde murahhas üyelerin yönetim kurulu üyesi olmaları dolayısıyla zaten yasak kapsamında olduğu şüphesizdir^[50]. Buna karşılık kendisine yönetim ve temsil yetkisi devredilen üçüncü kişilerin (murahhas müdür) yasak kapsamında olup olmadığı tartışmalıdır. Bu kişilerin TTK m. 396 (ETK m. 335) kapsamında değerlendirilmesi gerektiği yönündeki görüşün yanı sıra^[51], bu kişilerin ticari temsilci, ticari vekil ve diğer tacir yardımcıları bakımından öngörülen rekabet yasağına ilişkin TBK'nın 553. maddesine (EBK m. 453) tabi olacağı yönünde bir görüş de mevcuttur^[52].

[44] **Ünal**, Mustafa: "Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması", *Batider* 1982, C. XI, S. 3, s. 67; **Aydoğan**, s. 79.

[45] **Çamoğlu**, Sorumluluk, s. 167.

[46] **Çamoğlu**, Sorumluluk, s. 167; **Ünal**, s. 67; **Aydoğan**, s. 79.

[47] **Ünal**, s. 68, **Aydoğan**, s. 79.

[48] 6102 sayılı TTK bakımından "murahhas" kavramı hem yönetim hem de temsil yetkisi kendisine devredilen kişiyi (yönetim kurulu üyesi veya 3. kişi) ifade etmek için kullanılır. Bu husus TTK m. 370 (2)'den açıkça anlaşılmaktadır (bu konuda bkz. **Tekinalp**, s. 255); aksi yönde bkz. **Akdağ Güney**, s. 57.

[49] Ayrıca bkz. TTK m. 370 (2).

[50] **Aydoğan**, s. 80; **Göksoy**, s. 645.

[51] **Helvacı**, s. 93, dn. 312; **Franko**, s. 49; **Aydoğan**, s. 81; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 688.

[52] **Kalpsüz**, s. 365; **Göksoy**, s. 645; **Ayan**, s. 154.

Yönetim ve temsil işlerine ilişkin yetki ve sorumlulukların murahhaslara devredilmesi halinde yönetim kurulu murahhaslara bırakılan alanda yönetim ve temsil yetkisini kaybetmiş bulunmaktadır. Bununla birlikte yönetim kurulunun murahhaslar üzerindeki gözetim yetkisi (TTK m. 375/1 e) ile devredilmeyen konulardaki yönetim görevi ve bunlardan doğan sorumluluğu devam etmektedir^[53]. Kendisine devredilen alanda faaliyetlerin yürütülmesi sırasında murahhas üyelerle murahhas müdürler arasında yetki yönünden bir fark bulunmadığı gibi^[54] murahhas müdürlerin tıpkı murahhas üyeler gibi şirketle ilgili önemli bilgi ve belgelere ulaşarak şirket yönetimine ve şirket sırlarına nüfuz etmeleri ve bunları şirket aleyhine kullanmaları mümkündür. Sırf madde metninde murahhas müdürlerden bahsedilmemesinden hareketle bu kişileri TTK'nın 396. maddesinin kapsamının dışında tutmak çok şekilci bir yorum tarzı olur^[55].

Öte yandan TBK'nın 553. maddesinde tacir yardımcılarını için getirilen rekabet yasağı daha dar kapsamlı bir yasaktır. Madde hükmü "ortak olmayı" yasak kapsamına almadığından ikinci görüşün kabulü halinde murahhas müdürlerin aynı işle uğraşan bir şirkete ortak olarak girmesi mümkün hale gelmektedir. Fakat yine de bu tacir yardımcılarını rekabet yasağına giren bir işlemi, şirketin temsile yetkili ortağı veya yönetim kurulu üyesi veya şirket müdürü sıfatıyla yapamaz^[56]. Çünkü rekabet yasağına giren bir işlemin "başkası (şirket) hesabına yapılması da TBK m. 553 kapsamında kabul edilmektedir^[57].

Kanaatimizce hükmün konuluş amacından (ratio legis) yola çıkılarak genişletici yorum (*Teleogische Extension*) yapılmalı^[58] ve bu kişilerin de TTK m.

[53] Ünal, s. 73.

[54] Ünal, s. 70

[55] Franko, s. 49; Aydoğan, s. 81.

[56] Bu konuda bkz. Kurca, İsmail: Ticari Mümessillik, Ankara 1996, s. 174 ve 175, dn. 19.

[57] Aydoğan, s. 29. Ayrıca bkz. İBK (OR) m. 464 (I).

[58] Rekabet yasağı düzenlemeleri ile rekabet hakkına sınırlama getirildiğinden yasağın dar yorumlanması gerektiği kabul edilmektedir (bkz. yuk. III, B). Franko dar yorumlamanın konunun maddiyatı ile ilgili olduğunu, kanun hangi fiil ve davranışın rekabet yasağı oluşturduğunu kabul etmişse onun dışına çıkılmaması gerektiğini, kanunla gösterilen fiil ve faaliyetlerle şirketin menfaatini ihlal ettiği açık olan ve fonksiyonu itibarıyla yönetici olan murahhas müdürün sırf "yönetim kurulu üyesi" sıfatı taşımasından hareketle kapsam dışında bırakılmasının çok şekilci bir yorum tarzı olacağını ifade etmektedir (s. 49).

Rekabet yasağı düzenlemeleri ile amaçlanan şirketin veya işletmenin zarar görmesinin önlenmesidir. Şirket veya işletmenin zarar görmediği ve görme ihtimalinin bulunmadığı durumlarda kişilerin ticaret yapma özgürlüğünü aşırı derece kısıtlamak yasağın konuluş amacıyla bağdaşmaz. Dar yorumlamayı bu açıdan değerlendirmek gerekir. Bu açıdan

396. maddesinin kapsamına girdiği kabul edilmelidir. Üyeler ile yönetim ve temsilin devredildiği üçüncü kişiler bakımından rekabet yasağı yönünden ayırım yapılması için bir neden yoktur. Zira TTK m. 369'da yönetimle görevli üçüncü kişiler de tıpkı yönetim kurulu üyeleri gibi sadakat (bağlılık) yükümlülüğüne tabi kılınmıştır^[59].

TTK'nın 359. maddesinin 2. fıkrasında tüzel kişilerin de yönetim kurulu üyeliğine seçilebileceği açıkça hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla bu kişiler de 396. madde kapsamında rekabet yasağına tabidir. Ayrıca tüzel kişi adına hareket eden ve yönetim kurulu üyesi tüzel kişi ile birlikte sicile tescilli zorunlu olan temsilci gerçek kişilerin de rekabet yasağına tabi olduğu kabul edilmektedir^[60]. Hükmün ratio legis'i yönetim kurulu üyesi olan ve tüzel kişi adına hareket eden bu kişilerin de yasak kapsamında değerlendirilmesini gerekli kılar. Zira bu kişilerin konumları dolayısıyla edindikleri bilgileri kendi yarar ve şirket zararına kullanarak şirketi zarara uğratma riski her zaman mevcuttur^[61].

Kanun gereği yasağına tabi olan yönetim kurulu üyelerinin rekabet etmeme yükümlülüğü bu sıfatlarına bağlıdır. Diğer bir deyişle üyeliği sona eren (TTK m 362, 363(2), 364(1) yönetim kurulu üyelerinin rekabet etmeme yükümlülüğü de sona erer^[62]. Ancak şirket ile üye arasında akdedilecek sözleşmeyle yasağın üyelik sona erdikten sonra da devam etmesi kararlaştırılabilir^[63] (Sözleşmesel rekabet yasağı). Bu durumda yasağına aykırı hareket eden üye TTK m. 396 gereğince değil ancak yapılan sözleşmeye göre sorumlu tutulabilir^[64].

Yasağın doğması veya kalkması bakımından üyelik sıfatının kazanılması-nın veya kaybedilmesinin tescilinin gerekli olup olmadığı konusunda farklı

---

bakıldığında yasağın yer, süre ve konu bakımından sınırlandırılması gerekir. Murahhas müdürleri TTK'nın 396. maddesi kapsamına sokacak şekilde geniş yorum yapma bu açıdan bir çelişki teşkil etmez. Zira burada da çıkış noktası yine yasağın konuluş amacıdır. Yönetim kurulu üyeleri veya murahhas üyeler için geçerli olan şirketle ilgili bilgileri kullanarak şirkete zarar verme tehlikesi yetki açısından onlardan farkı olmayan murahhas müdürler için de mevcuttur; ayrıca istisnaların da kendi dar amaçları kapsamında geniş yorumlanabileceği yönünde bkz. **Yongalık**, s. 12.

[59] **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 688.

[60] **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 689; ayrıca bkz. **Aydoğan**, s.84.

[61] **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 689.

[62] **Çevik**, Orhan Nuri: Anonim Şirketler, 3. Bası, Ankara 1988, s. 551; **Kalpsüz**, s. 689; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 689; **Ayan**, s. 154; **Fleischer**, s. 340; **Göksoy**, s. 659.

[63] **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 689; **Ayan**, s. 154; ayrıca bkz. Y. 11. HD 22.02.1994, E. 994/2462, K. 994/1373.

[64] **Ayan**, s. 154; **Göksoy**, s. 659; **Fleischer**, s. 341.

görüşler mevcuttur. Bazı yazarlar sıfatın kazanılması veya kaybedilmesinin sicile tescilini gerekli görürken^[65], diğer bazı yazarlar tescilin gerekli olmadığını savunmaktadır^[66].

Üyeliğin kazanılmasında veya kaybedilmesinde tescil kurucu nitelik taşımaz. Tescil ve ilan yalnızca 3. kişilerin durumdan haberdar olmasını sağlamaya yöneliktir^[67]. Bu bakımdan yasağın doğması veya sona ermesi bakımından tescilin gerekli olmadığı yönündeki görüşün isabetli olduğu kanaatindeyiz.

Yönetim kurulunda bir üyeliğin boşalması halinde yönetim kurulu tarafından geçici olarak seçilip genel kurulun onayına sunulan yönetim kurulu üyesi (TTK m. 363(1), ETK m. 315) de rekabet yasağına tabidir^[68]. Zira geçici yönetim kurulu üyeleri genel kurul tarafından onaylandıktan sonra selefinin süresini tamamlar. Genel kurul tarafından geçici yönetim kurulu üyesinin onaylanmaması halinde o üyenin genel kurul kararına kadar yaptığı tüm işlemler geçerli sayılmaktadır. Bu nedenle geçici yönetim kurulu ile diğer yönetim kurulu üyeleri arasında rekabet yasağı açısından fark gözetilmemesi gerekir^[69].

Yönetim kurulu üyesi şirketin tasfiyesini gerçekleştirmek üzere tasfiye memuru olarak atanmışsa (TTK m. 536), bu üyenin de tasfiye işleri ile sınırlı olarak yasağına tabi olduğu kabul edilmektedir^[70].

---

[65] **Çevik**, s. 551.

[66] **Domanıç**, s. 631; **Kalpsüz**, s. 366; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 689; **Godin/Wilhelmi**, s. 43.

[67] **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 318.

[68] **Kalpsüz**, s. 66; **Göksoy**, s. 646; **Ayan**, s. 153 ve bkz. Y. 11. HD, 11.12.1989, E. 988/8953, K. 989/7012.

[69] **Göksoy**, s. 646; aksi yöndeki Alman literatürü ve gerekçeleri hakkında ayrıca bkz. **Göksoy**, s. 646 ve dn. 43, 44.

[70] **Ayan**, s. 154; **Göksoy**, s. 647.

C. Yasağın Uygulanma Şartları

1. Şirketin İşletme Konusuna Giren Ticari İş Türünden İşlem Yapılması^[71]:

Rekabet yasağının söz konusu olabilmesi için yönetim kurulu üyelerinin şirketin uğraştığı ticari iş türünden işlemleri yapması gerekir. TTK'nın bir ticari işletmeyi ilgilendiren tüm işlem ve fiillerin ticari iş olduğu yönündeki hükmü (TTK m. 3) karşısında sadece şirket konusuna giren işlemlerin değil, aynı zamanda maddi fiillerin de yasağın kapsamında olduğu şüphesizdir^[72]. Öte yandan ticaret şirketlerinin yaptıkları tüm işlemler ticari iş niteliğinde sayıldığından "şirketin yaptığı ticari iş" ifadesinin kullanılması isabetsizdir^[73]. Burada rekabet yasağının kapsamına sokulan yönetim kurulu üyesinin şirketin yaptığı işlemleri kendi şahsi işi olarak değil de ticari amaçla yapmasıdır^[74].

Literatürde işin yasak kapsamına girebilmesi için süreklilik gerekip gerekmediği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre iş bir kere yapılmakla rekabet yasağı ihlal edilmiş olmaz^[75]. Bizim de katıldığımız diğer görüşe göre ise işlemin yasak kapsamına girmesi için süreklilik gerekmez, işlemin bir kere bile yapılması yasağın ihlali niteliğindedir^[76]. Fakat şirket yapılan işlemin münferit kalması nedeniyle yaptırım uygulamamayı tercih edebilir^[77].

[71] Yönetim kurulu üyesinin aynı konuda başka bir ticari işletme işletmesi, aynı konuda faaliyet gösteren bir şirket kurması veya şirketle rekabet halindeki bir şirkette yönetici olması faaliyetlerinin hepsi doğrudan rekabet kavramı içinde değerlendirilmektedir (**Ayan**, s. 151). Buna karşılık üyenin şirketle rekabet eden üçüncü kişiye kişisel olarak bilgi aktarımı, hizmet, danışmanlık yapması veya maddi olarak (finansal destek, ipotek, rehin verme vs.) katkı sağlaması şeklinde ortaya çıkan dolaylı rekabetin de yasağın kapsamında olduğu ileri sürülmektedir (**Ayan**, s. 151). Ancak kanaatimizce dolaylı rekabet sayılan davranışların TTK m. 396 kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Böyle durumlarda haksız rekabet hükümlerinden faydalanmak mümkündür. Ancak elbette ki sözleşmeye bu hallerin de rekabet yasağı kapsamında olduğuna ilişkin hüküm konulabilir.

[72] **Kalpsüz**, s. 369.

[73] **Kalpsüz**, s. 370.

[74] **Arslanlı**, Halil: Anonim Şirketler II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul 1990, s. 156; **Kalpsüz**, s. 374, 375; **Franko**, s. 31; **Çamoğlu**, Rekabet, s. 357; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 323; **Akdağ Güney**, s. 145; **Aydoğan**, s. 95; **Atan**, s. 98; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 691; **Göksoy**, s. 667; **Karaca**, s. 112; Alman hukukunda kolektif şirketler (HGB § 112) bakımından bu yönde bkz. **Schlegelberger**, Franz: Handlungsbuch, 3. Auflage, 2. Band, Berlin und Frankfurt 1955 (erl. Ernst Geßler, Wolfgang Hefermehl, Wolfgang Hildebrandt, Georg Schröder), s. 882.

[75] Kolektif şirketler bakımından bu yönde bkz. **Doğanay**, s. 597.

[76] **Kalpsüz**, s. 375; **Franko**, s. 30; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 692.

[77] **Franko**, s. 30.

Uygulamada ana sözleşmenin sık sık değiştirilmesiyle uğraşmamak için şirketin daha sonra yapması muhtemel işlerin de işletme konusuna dahil edildiği görülmektedir. Fakat yönetim kurulu üyelerinin yalnızca şirketin fiilen uğraştığı işlerle uğraşması yasak kapsamındadır^[78]. Bununla birlikte ana sözleşmede yazılı olmasına rağmen şirketin fiilen uğraşmadığı bir işle daha sonra uğraşmaya başlaması halinde bu iş de yasak kapsamında değerlendirilmektedir^[79].

Ana sözleşmede işletme konusu olarak belirtilen faaliyetin sözleşme değiştirilmesine ilişkin usullere uyulmak suretiyle genişletilmesi ve daraltılması mümkündür (TTK m. 421(2), a). Bu durumda rekabet yasağının kapsamı da alınan karara göre genişleyecek veya daralacak ve o faaliyeti o ana kadar yürütmekte olan yönetim kurulu üyeleri söz konusu faaliyeti sonlandırmak zorunda kalacaktır^[80].

Bilindiği gibi 6102 sayılı TTK sisteminde ultra vires ilkesi kaldırılmış ve temsile yetkili olanların işletme konusu dışında yapmış olduğu işlemlerin de şirketi bağlayacağı açıkça ifade edilmiştir (m. 371(2)). Ana sözleşmede yazılı işletme konusuna girmemekle birlikte yönetim kurulu üyelerinin fiilen yapmış olduğu işlemlerin rekabet yasağının kapsamı belirlenirken dikkate alınıp alınmayacağı konusunda Türk literatüründe çok fazla değerlendirme yapılmamıştır. Ancak bir görüşe göre şirket işletme konusu dışında yapılan işlem, şirket konusunu değiştirmeye yetkili organ tarafından buna ilişkin yetersayılara uygun olarak alınmış bir karara dayandığı müddetçe şirket konusu söz konusu işlemi de kapsayacak şekilde üstü örtülü olarak genişletilmiş olur ve dolayısıyla rekabet yasağı ilgili işlemi de kapsar^[81]. Buna karşılık bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre işletme konusu şirket sözleşmesinde yazılmasa bile rekabet yasağının tayininde esas alınmalıdır^[82]. Dolayısıyla ana sözleşmede yazılı olmamakla birlikte fiilen yapılan bir iş, arizi iş kavramını aştığı takdirde rekabet yasağının kapsamında değerlendirilmelidir^[83].

[78] **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 323; **Doğanay**, s. 597; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 690; **Tekinalp**, s. 282; **Göksoy**, s. 663; ayrıca bkz. dn. 20

[79] **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 691; **Kalpsüz**, s. 373; **Franko**, s. 30, 31.

[80] **Göksoy**, s. 665.

[81] **Göksoy**, s. 666.

[82] **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 691; **Ayan**, s. 150, yazara göre ultra vires ilkesi kaldırıldığı için şirketin fiilen uğraştığı işlerin yanı sıra şirketin işteğal etmeyi planladığı işler de yasak kapsamındadır.

[83] **Tekinalp**, s. 282.

Şirketin konusuna doğrudan girmemekle birlikte şirketin işlerini kolaylaştıran, şirket konusunun elde edilmesine yönelik yan, dolaylı işlerin şirket konusuna dahil olduğu kabul edilmektedir^[84]. Fakat bu tür işler rekabet yasağının kapsamına dahil değildir. Örneğin tekstil işiyle uğraşan bir anonim şirketin yönetim kurulu üyesi aynı işle uğraşamaz ve fakat bu konuyla ilgili makineler satın almasında veya kiralamasında bir sakınca yoktur^[85].

Madde lafzında şirketin uğraştığı işin yönetim kurulu üyesi tarafından yalnızca kendisi veya başkası hesabına yapılması zikredilmektedir. Görüldüğü gibi rekabet teşkil eden davranış olarak üyenin yaptığı işlemin ekonomik sonuçlarından sadece kendisinin değil, üçüncü kişilerin yararlanması da hükmün kapsamına dahil edilmiştir^[86]. Bu nedenle ekonomik sonuçlardan üçüncü kişilerin yararlandığı tüm ihtimaller hükmün kapsamında kabul edilmektedir. Bu açıdan isabetli bir şekilde literatürde yönetim kurulu üyesinin yasak kapsamına giren bir işlemi kendi adına yapmasının evleviyetle hükmün kapsamına girdiği ifade edilmektedir^[87].

Aynı şekilde yönetim kurulu üyesi şirketin fiilen uğraştığı işleri kendi adına ve başkası hesabına (örneğin komisyoncu sıfatıyla) yapamayacağı gibi^[88], başkası adına ve hesabına (Örneğin ticari temsilci, ticari vekil, acente sıfatıyla) da yapamaz^[89].

Yasaklanan işlemlerin başkası tarafından üye hesabına yapılması yani üyenin işlemi başkasına yaptırması da hükmün amacından hareketle rekabet yasağının ihlali olarak nitelendirilmelidir^[90]. Örneğin yönetim kurulu üyesinin bir adi şirkete gizli ortak olması durumunda diğer ortak bu işlemi hem kendi ad ve hesabına, hem de yönetim kurulu üyesi hesabına yapmış olur^[91].

[84] **Domaniç**, s. 629; ayrıca bkz. Y. 11. HD, 23.03.1982, E. 1982/851, K. 1982/1225.

[85] **Domaniç**, s. 629; **Aydoğan**, s. 94.

[86] **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 692.

[87] **Çevik**, s. 550; **Kalpsüz**, s. 376; **Domaniç**, s. 627; **Aydoğan**, s. 95; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 692; **Godin/Wilhelmi**, s. 434.

[88] **Ansay**, s. 135; **Kalpsüz**, s. 376; **Franko**, s. 32; **Hopt**, s. 537; **Domaniç**, s. 628; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 692; **Schlegelberger**, s. 882.

[89] **Kalpsüz**, s. 376; **Franko**, s. 33; **Domaniç**, s. 628; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 693; **Godin/Wilhelmi**, s. 434; **Hopt**, s. 537; **Schlegelberger**, s. 882.

[90] **Kalpsüz**, s. 376; **Franko**, s. 32; **Domaniç**, s. 628; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 693; **Kırca**, s. 175; **Schlegelberger**, s. 882; ayrıca krş. TBK m. 553 (1).

[91] Gizli adi şirkette gizli ortak bakımından rekabet yasağına aykırılık olduğu yönünde bkz. **Göksoy**, s. 668.

2. Aynı Tür İşlerle Uğraşan Bir Şirkete Sorumluluğu Sınırsız Ortak Olarak Girmek:

Hüküm yönetim kurulu üyesinin bir şirkete girmesini yasaklamaktadır^[92]. Dolayısıyla üyelerin ticaret şirketlerine olduğu kadar adi şirketlere girmesi de yasak kapsamındadır^[93]. Ancak aynı tür ticari işle uğraşma şartı nedeniyle yalnızca ticari işletme işleten adi şirketlere ortak olmak yasak kapsamındadır^[94]. Şirket sayılmayan mal ve kişi topluluklarına katılım, bunlar ticari işletme işletseler dahi rekabet yasağına aykırılık teşkil etmez. Dolayısıyla üyelerin aynı işle uğraşan derneklere, vakıflara veya doğrudan doğruya kamu tüzel kişileri tarafından işletilen ticari işletmelere katılması mümkündür^[95].

Literatürde yasağın uygulanabilmesi için her iki şirketin fiilen uğraştığı işlerin aynı olması gerektiği isabetle kabul edilmektedir^[96].

Bu şart bakımından yasağın ihlal edilmiş sayılabilmesi için ikinci şirketin söz konusu işleri devamlı bir biçimde yapması gerekir^[97].

Sonuç olarak bu şart bakımından bir değerlendirme yapmak gerekirse yönetim kurulu üyeleri adi ve kollektif şirkete ortak, komandit şirkete komandite ortak ve kooperatiflere şahsen ve sınırsız sorumlu ortak olarak giremez. Buna karşılık bu kişilerin kooperatiflerde sınırlı sorumlu ortak ve komandit şirkette komanditer ortak, anonim ve limited şirketlerde ise ortak olmaları mümkündür^[98].

Ana sözleşmede aksine hüküm yoksa komanditer ortak ticari mümessil, ticari vekil veya seyyar tüccar memuru olarak atanabilir (TTK m. 318 (2)). Anonim şirket yönetim kurulu üyesi, komandit şirkete komanditer ortak olarak girip de ticari mümessil, ticari vekil veya seyyar tüccar memuru olarak tayin edilirse aynı işle uğraşan bir şirkete ortak olmaktan dolayı değil ancak “başkası hesabına işlem yapmış olmaktan” dolayı rekabet yasağına tabi olur.

[92] Alman hukukunda Türk hukukundan farklı olarak yönetim kurulu üyelerinin tüm şirketlere değil yalnızca ticaret şirketlerine (*Handelsgesellschaft*) girmesi yasaklanmıştır (bkz. AktG § 88).

[93] Bkz. **Tekinalp**, s. 282; **Kalpsüz**, s. 377, 378; **Franko**, s. 36-38.

[94] **Kalpsüz**, s. 378.

[95] **Aydoğan**, s. 98; **Kalpsüz**, s. 378.

[96] **Kalpsüz**, s. 379; **Aydoğan**, s. 104; **Göksoy**, s. 669.

[97] **Kalpsüz**, s. 379; **Aydoğan**, s. 98.

[98] **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 323; **Aydoğan**, s. 98; **Ayan**, s. 151; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 693; **Göksoy**, s. 674; **Çevik**, s. 551; **Schlegelberger**, s. 882.

Komanditer ortaklar bazı şartların varlığı halinde sınırsız olarak sorumludur. TTK'nın 320. maddesine göre adı şirketin ünvanında bulunan komanditer üçüncü kişilere karşı komandite ortak gibi sorumlu sayılır. Bunun yanı sıra TTK'nın 321. maddesine göre ticari mümessil, ticari vekil veya seyyar tüccar memuru olarak hareket ettiğini açıkça bildirmeksizin şirket adına işlemlerde bulunan komanditer ortak bu işlemler nedeniyle iyiniyetli üçüncü kişilere karşı komandite ortak olarak sorumludur (f. 1). Bu hallerde yönetim kurulu üyesinin komanditer ortak olması da yasak kapsamında değerlendirilmelidir.

Anonim şirket yönetim kurulu üyesinin aynı işlerle uğraşan diğer bir şirkette yöneticilik yapması da "başkası hesabına işlem yapmış olma" nedeniyle doğrudan TTK m. 396'nın kapsamına girmektedir^[99] ^[100].

Son olarak bir anonim şirket yönetim kurulu üyesinin aynı konuda faaliyet gösteren yeni bir anonim şirket kurma hazırlığı içinde olması ve ana sözleşmede yönetim kurulu üyeleri arasında yer almasının TTK'nın 396. maddesinin kapsamına girip girmeyeceği tartışılmalıdır. Bu konuda üyenin yeni kurulacak şirketin ana sözleşmesinde yönetim kurulu üyeleri arasında yer almasıyla kurucular arasında olması farklı değerlendirilmelidir.

Bir görüşe göre üyeye yeni kurulacak bir anonim şirket ana sözleşmesinde yönetim kurulu üyeleri arasında yer verilmesi, tek başına rekabet yasağının ihlali olarak nitelendirilemez. Ancak üyenin halen yönetim kurulu üyesi olduğu anonim şirketin personelini ve müşterilerini kurulma hazırlığı içinde bulunulan şirkete çekme hazırlığı içinde bulunması, bu şirketle ilgili bilgileri ve olanakları yeni şirket için kullanması yeni kurulacak şirketin tüzel kişilik kazanmasına gerek olmaksızın rekabet yasağının ihlaline yol açar. Bu açıdan yeni kurulacak şirketin tesciline bu denli anlam yüklemek anılan hükmün dolanılması sonucunu doğurur^[101].

Kanaatimizce olması gereken hukuk bakımından (*de lege ferenda*) doğru olsa da mevcut kanun bakımından (*de lege lata*) böyle bir görüş isabetli değildir. Yukarıda bahsettiğimiz gibi üyenin başka bir şirkette yönetici olması doğrudan hükmün kapsamındadır. Fakat henüz tüzel kişilik kazanmamış ve dolayısıyla

[99] **Franko**, s. 39; **Helvacı**, s. 93; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 692, dn. 807; **Göksoy**, s. 674; ayrıca bkz. Y. 11. HD. 21.11.1985, E. 5620, K. 6350 (**Doğanay**, s. 866, dn. 479); literatürde konu ile ilgili diğer görüşler ve gerekçeleri hakkında bkz. **Aydoğan**, s. 100-104.

[100] Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu bakımından yönetim kurulu üyesinin başka bir ticaret şirketinde yönetim kurulu üyesi veya yönetici olamayacağı açıkça hükme bağlanmıştır (bkz. AktG. §88).

[101] **Aydoğan**, s. 96, 97.

henüz hukuken kurulmamış bir şirketin yönetim kurulu üyesi olunması başkası hesabına hareket kavramı içinde değerlendirilemez ve dolayısıyla hükmün kapsamında yer alamaz^[102]. Böyle bir durumda TTK'daki haksız rekabet hükümlerinden (TTK m. 54 vd.) faydalanılabilir^[103].

Bir anonim şirket yönetim kurulu üyesinin yeni kurulacak bir şirkette kurucu olup olamayacağı konusunda çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Burada kastedilen ortakların sınırlı sorumlu olduğu şirketlerdir^[104]. Yoksa ortakların sınırsız sorumlu olduğu şirketlerde kurucu olmak veya sonradan bu tür şirketlere katılmak zaten TTK m. 396 kapsamındadır^[105].

Bizim de katıldığımız hakim görüşe göre yönetim kurulu üyesinin ortakların sınırlı sorumlu olduğu bir şirkette kurucu olması TTK m. 396 kapsamında rekabet yasağının ihlali olarak değerlendirilemez. Her ne kadar TTK m. 355, 549, 565, 568 ile 644. maddeleri kurucuların kuruluşla ilgili işlemlerden kişisel olarak sorumlu olmalarını öngörüyor ise de bu onların diğer ortaklardan farklı bir rekabet yasağına tabi tutulmaları için yeterli değildir. TTK m. 396'da diğer bir şirkete sınırsız sorumlu ortak olarak girmek yasağın ihlali olarak kabul edilmiştir. Kurucunun kişisel sorumluluğu onun ortaklık sıfatından değil, kuruculuk sıfatından kaynaklanmaktadır. Yoksa kurucu da diğer ortaklar gibi şirkete karşı sınırlı sorumludur^[106].

TTK'nın Kurucu işlem başlıklı 335. maddesine göre şirket, kurucuların kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan sermayenin tamamını ödemeyi şartsız taahhüt ettikleri imzaların noterce onaylandığı ana sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur. İkinci fıkrada ise şirketin tescille tüzel kişilik kazanacağına ilişkin 355(1)'in saklı olduğu ifade edilmiştir. Gerekçeden de anlaşıldığı üzere bu madde ön anonim şirketin varlığına işaret etmekte ve bu şirketin kurulma anını açıklığa kavuşturmaktadır. Ön anonim şirket tüzel kişiliğe sahip anonim şirketten farklıdır.

Kişiler ileride belirli bir şirketi kurmak amacıyla bir araya gelirler ve bu yolda birlikte çaba göstererek belirli sermaye paylarını yerine getirmeyi birbirlerine karşı üstlenirlerse aralarında bir hukuki ilişki meydana gelir. Kurulacak şirketin ana sözleşmesinin imzalanmasından başlayarak şirketin ticaret siciline tescil edilip tüzel kişilik kazanmasına kadar geçen süreç içinde kurucular arasındaki bu

[102] Teoman, s. 44.

[103] Krş. Aydoğan, s. 97.

[104] Bkz. TTK. 337(1)

[105] Aydoğan, s. 98.

[106] Kalpsüz, s. 377; Aydoğan, s. 99; aksi görüş için bkz. Domaniç, s. 628.

ilişki kuruluş şirketi veya ön şirket olarak adlandırılır. Bu şirket ileride kurulacak şirketten tamamen bağımsız ve ayrı bir varlığa sahiptir^[107].

Türk hukukunda hakim görüş, kurulmakta olan tüm ticaret şirketlerinde ortaklar arasında adi şirket ilişkisi olduğu^[108], ön şirketin adi şirket niteliğinde olduğu yönündedir^[109] (TTK m. 214, 305, TBK m. 620). Bir anonim şirketin yönetim kurulu üyeleri yeni kurulacak ikinci anonim şirket tüzel kişilik kazanmadan önce konusu “anonim şirket kurmak olan” bir adi şirketin ortağı durumundadır. Ancak her iki şirketin uğraş konuları birbirinden farklı olduğundan ve aynı konu ile fiilen uğraşma şartı yerine gelmediğinden üyenin bu ortaklığı doğrudan TTK m. 396 kapsamında değerlendirilemez. Ancak üye yasak kapsamına giren bir işi yaparsa “başkası hesabına hareket etme” dolayısıyla yasağa tabi olabilir^[110].

3. Rekabet Edilmesine İzin Verilmemiş Olması:

TTK m. 396'nın uygulanabilmesi için yönetim kurulu üyelerine genel kurul tarafından izin verilmemiş olması gerekmektedir. Hükmün mefhumu muhalifinden genel kurulun, üyelerin rekabet etmesine izin verebileceği anlaşılmaktadır.

TTK'nın 396. maddesindeki “*yönetim kurulu üyelerinden biri genel kurulun iznini almaksızın.....*” şeklindeki ifade tarzından rekabete izin veren kararın belli bir yönetim kurulu üyesiyle ilgili olması gerektiği izlenimi doğmaktadır^[111]^[112]. Literatürde bu ifadeden yola çıkılarak alınan genel kurul kararının üyelik makamına ilişkin olarak yani her kim o makama gelirse gelsin onu kapsar şekilde genel değil, özel olması gerektiği diğer bir deyişle izin verilen kişinin kişiliğinin dikkate alınması gerektiği ileri sürülmüştür. Bu görüşe göre bütün yönetim kurulu üyelerini kapsayacak genel nitelikte bir karar hareket özgürlüğünü kolaylaştırması bakımından yararlı olmakla birlikte şirketin rekabet etme

[107] **Barlas**, Nami: Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, İstanbul 1998, s. 106; **Tekinalp**, s. 176.

[108] **Poroy** (Tekinalp/Çamoğlu), s. 46; 275; **Ansay**, s. 79.

[109] **Barlas**, s. 111; **Tekinalp**, s. 176; ayrıca bkz HGK, 08.05. 1991, E. 11-164, K. 249 (**Barlas**, s. 110); Y. 11. HD. 30. 03. 1990, E. 1595, K. 3298 (YKD 1990, C. XVI, S. 10, s. 1491). Ön anonim şirkete uygulanacak hükümler ve bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Tekinalp**, s. 176 vd.

[110] Kollektif şirketler bakımından bu yönde bkz. **Aydoğan**, s. 100.

[111] **Franko**, s. 42; **Kalpsüz**, s. 361.

[112] Alman hukukunda denetleme kurulunun izninin sadece belli ticari işletmeler, belli ticaret şirketleri veya belli türden işlemler için verilebileceği hükme bağlanmıştır (AktG§ 88).

izni verdiği kişiler konusunda bir belirsizlik yaratması nedeniyle geçerli olamaz. İzin üyelerin kişisel, ahlaki özellikleri ve mesleki donanımları vs. göz önünde bulundurularak verilmesi gerekir^[113].

Buna karşılık bizim de katıldığımız görüşe göre yasağı kaldıran genel kurul kararı genel nitelikte olabileceği gibi kişisel özellikler dikkate alınarak da verilebilir^[114].

Genel kurulun izin kararının halen yönetim kurulu üyeliği sıfatına sahip kişilere yönelik olduğu kabul edilmelidir. Diğer bir deyişle yönetim kurulu üyelerinin görevinin istifa, ölüm, görev süresinin dolması gibi herhangi bir nedenle sona ermesi halinde yeni üye bu izinden, bu izin ana sözleşmede genel bir hüküm şeklinde yer almadıkça yararlanamaz^[115]. Aynı şekilde yönetim kurulu üyesi iken kendisine izin verilen kişi üyelik sıfatı sona erdikten sonra aynı şirkete başka bir sıfatla (ör. Murahhas Müdür) görev yapsa bile, daha önce verilen iznin artık geçerliliği olmayacaktır^[116].

Farklı kişisel yetenekleri nedeniyle yönetim kurulu üyelerinden birine ve birkaçına genel kurul tarafından rekabet izni verilmesi, diğer yönetim kurulu üyelerine de izin verildiği şeklinde yorumlanamaz^[117].

Genel kurulun rekabet etmeye ilişkin izin kararında, aynı zamanda şirkette pay sahibi olan yönetim kurulu üyesi bakımından oy yoksunluğu halinin uygulanması gerekir^[118]. (TTK m. 436(1)).

Şirkette her biri pay sahibi olan birden fazla üyeye yönelik rekabet etme izni için uygulamada genel kurulda genellikle yönetim kurulu üyelerinin tamamı için topluca oylama yapılmaktadır. Bununla birlikte pay sahibi olan yönetim kurulu üyesi kendisiyle ilgili kararda oy hakkından yoksun olmakla birlikte diğer yönetim kurulu üyeleriyle ilgili kararlarda oy kullanabilir. Bu nedenle

[113] **Domaniç**, s. 632; **Franko**, s. 42; **Aydoğan**, s. 105; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 324.

[114] **Kalpsüz**, s. 362; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 320; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 694;

[115] **Franko**, s. 42; **Domaniç**, s. 632; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 324.

[116] Bu konu ile ilgili örnek olay için bkz. **Teoman**, s. 45, 46.

[117] **Ayan**, s. 156; sadece bazı yönetim kurulu üyeleri açısından yasağı kaldırmanın eşitlik ilkesine aykırı olacağı yönünde bkz. **Akdağ Güney**, s. 146.

[118] **Altaş**, s. 149; **Ayan**, s. 155.

topluca oylama yapılsa da her bir yönetim kurulu üyesi yönünden yasağın yeterli nisapla alınıp alınmadığının belirlenmesi gerekir^[119].

Yasağı kaldırmaya yetkili olan genel kurulun onu daraltmaya da evleviyetle yetkili olduğu kabul edilmektedir^[120]. Daraltma genel kurulun rekabet sayılan davranışlardan birine izin vermesi şeklinde olabilir. Örneğin yönetim kurulu üyelerinin aynı konu ile uğraşan bir limited şirkete girebileceği ancak şirket konusuna giren işlemleri yapamayacağı kararlaştırılabilir^[121].

Genel kurulun rekabet yasağını genişletmeye yetkili olup olmadığı da irdelenmelidir. Acaba genel kurul yasağı süre, yer, kişi ve içerik itibarıyla genişletebilir mi? Başka bir deyişle yasağı tabi olduğu sonucuna vardığımız kişiler dışındaki kişilerin yasağı tabi olacağı, yasağın şirketin faaliyet alanı dışındaki yerlerde geçerli olacağı veya üyelik sıfatının sona ermesinden sonra devam edeceği ya da üyelerin hiçbir şekilde başka bir şirkette görev alamayacağı kararlaştırılabilir mi?

Literatürde bunun tespitinde yasağı tabi kişilerin menfaatlerinin göz önünde bulundurulması gerektiği ifade edilmektedir. Buna göre genel kurulun yasağı genişleten kararı, yasağı tabi kişilerin durumlarını onların onayı olmaksızın ağırlaştırarak niteliktedir. Zira yasağı tabi kişiler böyle bir yükümlülüğü öngörebilecek durumda değildir. Bu nedenle genel kurulun rekabet yasağını ancak yasağı tabi kişilerin onayı alınmak suretiyle genişletebileceği ifade edilmektedir. Ancak genel kurulun bu yönde aldığı bir karara uyarak hizmet sözleşmesine böyle bir kayıt konulmasına rıza gösteren veya bu kararın ardından kararda öngörülen şartlar dahilinde görev yapan kişilerin genişletilmiş yasağı tabi olmayı kabul etmiş sayıldıkları ileri sürülmektedir^[122].

Buna karşılık bizce de isabetli görülen diğer bir görüşe göre yasağı tabi kişilerin onayı olsa bile kişilik haklarına zarar veren, çalışma ve ticaret özgürlüğünü aşırı şekilde sınırlayan bir karar geçerli olmamalıdır (AY m. 17, 48, TMK m. 23, BK 27)^[123]. Bu görüş yasağın dar yorumlanması gerektiği yönündeki genel eğilime de uygundur.

Genel kurul tarafından yönetim kurulu üyelerine verilen izin, haksız rekabete ilişkin hükümlerin uygulanmasını engellemez. Şirket verilen iznin

[119] **Altaş**, s. 150; bu yönde bkz. Y. 11. HD. 12.05.2014, E. 2014/685, K. 2014/8941; 27.06.2014, E. 2014/4613, K. 2014/12296

[120] **Kalpsüz**, s. 360.

[121] **Kalpsüz**, s. 360.

[122] **Kalpsüz**, s. 361.

[123] **Franko**, s. 27.

kötüye kullanıldığı durumlarda şartları varsa haksız rekabete ilişkin haklarını kullanabilir^[124].

Genel kurul tarafından verilen izin açık ya da örtülü olabilir^{[125] [126]}. Örneğin, yönetim kurulu üyesi rekabet yasağına giren bir işlemi şirketle yapmak istemiş olup genel kurul buna izin vermişse genel kurul rekabete örtülü olarak izin vermiş olur^[127].

Rekabet yasağına aykırı hareket eden üyenin yasak kapsamında yapmış olduğu işleme sonradan icazet de verilebilir^[128].

Genel kurulun izin veya icazet kararına karşı iptal davası açılabilir^[129] (TTK m. 445 vd.).

TTK m. 396'da yasağın genel kurul kararıyla kaldırılabilceğinden söz edilmiş fakat ana sözleşme ile kaldırılmasının mümkün olup olmayacağı belirtilmemiştir. Ancak hakim görüş ana sözleşme ile de yasağın kaldırılabilceği yönündedir^[130]. Zira yasak ile ilgili hükümler emredici nitelikte değildir. Ayrıca kanunla genel kurula verilen yetkinin şirketlerin adeta anayasası konumundaki şirket ana sözleşmesiyle evleviyetle verilmiş olduğu kabul edilmelidir.

Uygulamada yönetim kurulu üyelerinin çoğunlukla şirketin konusuna giren işleri öteden beri yapan ve bu alanda ticari işletmeleri bulunan kişiler olması

[124] **Domaniç**, s. 634; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 324; **Teoman**, s. 50; **Aydoğan**, s. 115; ayrıca bkz. **Akdağ Güney**, s. 146.

[125] **Mimaroğlu**, Sait Kemal: Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti, Ankara 1967, s. 94; **Arslanlı**, s. 154; **Atan**, s. 100; **Aydoğan**, s. 111; **Franko**, s. 43; **Çamoğlu**, Rekabet, s. 358 ve Sorumluluk, s. 93; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 324; **Kalpsüz**, s. 363; **Hopt**, s. 538; **Schlegelberger**, s. 883.

[126] Alman hukukunda denetleme kurulunun izninin sadece belli ticari işletmeler, belli ticaret şirketleri veya belli türden işlemler için verilebileceği hükmüne bağlanmıştır (AktG§ 88). Bu nedenle Alman hukuku bakımından yasağın sadece açık olabileceği yönünde bkz. **Meyer-Landrut**, s. 686.

[127] Bu örnek için bkz. **Arslanlı**, s. 156.

[128] **Kalpsüz**, s. 363; **Çamoğlu**, Sorumluluk, s. 103 ve Rekabet, s. 358; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 324; **Akdağ Güney**, s. 146; **Atan**, s. 100; **Arslanlı**, s. 156; **Doğanay**, s. 867; **Çevik**, s. 553; **Mimaroğlu**, s. 94; **Aydoğan**, s. 111; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 695; **Schlegelberger**, s. 883; ayrıca bkz. Y. 11. HD, 07.05.1986, E. 2023, K. 2734 (**Doğanay**, s. 867, dn. 481); aksi görüş için bkz. **Domaniç**, s. 633; **Franko**, s. 45.

[129] **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 695.

[130] **Çevik**, s. 553; **Doğanay**, s. 866; **Franko**, s. 42; **Kalpsüz**, s. 359, 360; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 324; **Teoman**, s. 43; **Çamoğlu**, Sorumluluk, s. 103 ve Rekabet, s. 358; **Tekinalp**, s. 282; **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 694; krş, **Aydoğan**, s. 108.

dolayısıyla şirket ana sözleşmelerine bu tür hükümler konulduğu görülmektedir^[131]. Sözleşmeye konulan bu hükümlerin “*yönetim kurulu üyeleri TTK m. 396’da öngörülen rekabet yasağına tabi değildir*” şeklinde mevcut ve müstakbel tüm yönetim kurulu üyelerini kapsayacak şekilde genel ve soyut nitelikte olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra sadece ilk yönetim kurulu üyelerini kapsayacak şekilde yasağın kaldırılmasına da rastlanmaktadır.

Literatürde rekabet yasağını bütün yönetim kurulu üyeleri için kaldıran genel ve soyut nitelikteki sözleşme hükmünün geçerli olmayacağı yönünde bir görüş mevcuttur^[132]. Ancak bizim de katıldığımız diğer bir görüşe göre ana sözleşmeyle tüm yönetim kurulu üyelerini kapsayacak nitelikte yasağın kaldırılmasına yasal olarak herhangi bir engel bulunmamaktadır^[133].

Ana sözleşmeyle rekabet yasağının kapsamı daraltılabilir veya genişletilebilir^[134]. Genişletme kişinin çalışma ve rekabet etme özgürlüğünü aşırı derece sınırlandıracak ve yasağın konuluş amacını aşacak şekilde olmamalıdır^[135].

Literatürde yönetim kurulu üyelerine şirketle rekabet etme konusunda verilen iznin geri alınıp alınmayacağı da tartışılmıştır^[136]. Bizim de kabul ettiğimiz görüşe göre izin kararındaki şartların, izin alan üyenin buna güvenerek giriştiği işlerin gerekleri değerlendirmeli ve her somut olaya göre karar verilmelidir. Bu görüşe göre şartlar açıklanmaksızın genel nitelikte bir izin verilmişse örneğin izin verilen üye bu izne dayanarak on yıl süreli bir kolektif şirkete ortak olmuşsa veya iki yıl süre ile rakip bir işletmenin müdürlüğünü üstlenmişse iznin geri alınmaması gerekir. Bu gibi durumlarda üyenin tutumundan tedirgin olan şirketin başvurabileceği yol, görev süresinin dolmasını beklemeden onu üyelikten azletmektir (TTK m. 364). Buna karşılık izin alan üyenin bir girişimde bulunmadığı veya sonucu alınmış bazı işler yapmış olduğu veya izin verilirken iznin geri alınması hakkının saklı tutulduğu durumlarda iznin geri alınması genel kurulun doğal bir hakkıdır^[137].

[131] **Kalpsüz**, s. 360.

[132] **Domaniç**, s. 632; **Helvacı**, s. 93; **Aydoğan**, s. 108, 116.

[133] **Çamoğlu**, Rekabet, s. 358; **Franko**, s. 42; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 694.

[134] **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 324; **Tekinalp**, s. 282; **Godin/Wilhelmi**, s. 434.

[135] **Kalpsüz**, s. 360.

[136] Konu ile ilgili olarak kaynakların hemen hepsinde “onaydan dönme” kavramı kullanılmıştır.

[137] **Domaniç**, s. 635, 636; meydana gelen zararın tazmini şartıyla iznin geri alınabileceği yönünde bkz. **Franko**, s. 47; verilen iznin geri alınmayacağı yönünde bkz. **Arslanlı**, s. 156, dn. 161; **Schlegelberger**, s. 883; geri alma hakkı saklı tutulmamışsa verilen iznin çok önemli sebepler olmadıkça geri alınmayacağı yönünde bkz. **Schäfer**, s. 387.

D. Rekabet Yasağına Aykırılığın Sonuçları

1. Yaptırımlar

a. TTK m. 396(1)'de Zikredilen Yaptırımlar

Şirket rekabet yasağına aykırı hareket eden üyeden tazminat talep edebilir. Şirketin bu hakkını kullanabilmesi zararın varlığına ve bunun ispatına bağlıdır^[138]. Tazmini talep edilen zarar daha çok, bu işlemin şirketin ad ve hesabına yapılmamış olmasından doğan kâr kaybıdır (*entgangener Gewinn*)^[139]. Fakat elbette ki fiili zarar da tazminat davasının konusu olabilir^[140].

Literatürde tazminat miktarının uğranılan zararlar sınırlı olmadığı ileri sürülmüştür^[141]. Ancak kanaatimizce bu görüş isabetli değildir. Zira borçlar kanunumuzun sistematiğinde tazminat uğranılan zarardan fazla olamaz. Aksi takdirde zarar gören haksız bir kazanım elde etmiş olur^[142]. Şirketin tazminat talep edebilmesi için zararını ispat etmesinin şart olduğu kabul edildiğine göre^[143] öngörülecek tazminatın da bu zararlar sınırlı olduğu kabul edilmelidir. Öte yandan üyenin rekabet sayılan fiili işlemle elde ettiği menfaatler zaten yoksun kalınan kâr kategorisine giren bir zarar türüdür. Zira eğer üye işlemi şirket adına ve hesabına yapmış olsaydı bu menfaatler şirkete ait olacaktı.

TTK m. 396'ya göre şirket tazminat yerine yasağa aykırı hareket eden üyenin kendi adına yaptığı işlemin şirket adına yapılmış sayılmasını da talep edebilir^[144]. Bu seçenekte şirket üyenin yerine geçerek üçüncü kişi ile üye arasındaki işlemin tarafı haline gelmez. Zira sözleşmenin devri anlamına gelecek böyle bir durum sözleşmenin üye dışındaki diğer tarafının iznini veya onayı gerektirir (TBK m. 205)^[145]. Sözleşme devredilmediğinden şirket menfaatleri (hakları) talep edebilir,

[138] **Atan**, s. 100; **Arslanlı**, s. 238; **Domanıç**, s. 636; **Aydoğan**, s. 120; **Franko**, s. 54; **Goette**, s. 1396.

[139] **Domanıç**, s. 636; **Aydoğan**, s. 120; **Hopt**; s. 540; **Schlegelberger**, s. 884.

[140] **Hopt**; s. 540; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 696.

[141] **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 325; **Aydoğan**, s. 120

[142] Ayhan, Rıza: Haksız Rekabet Münasebetiyle Elde Edilen Menfaatlerin İadesi, Konya 1990, s. 94. (Bu konudaki bir istisna hakimın tazminat olarak haksız rekabet sonucunda davalının elde edilmesi *mümkün görülen* menfaati karşılığına hükmedebileceğini öngören TTKm.56/(1)e hükmüdür. (**Ayhan**, s. 94)).

[143] Bkz. dn. 139.

[144] Literatürde bu hak "iştiirak hakkı (*Eintrittsrecht*)" olarak anılmaktadır. Bu yönde bkz. **Franko**, s. 53; **Doğanay**, s. 599; **Godin/Wilhelmi**, s. 436; **Goette**, s. 1393; **Hopt**; s. 540; **Hüffer**, 441; **Meyer-Landrut**, s. 687; **Schäfer**, s. 391.

[145] **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 697.

borçlara ve üyenin yapmış olduğu masraflara katlanmaz^[146]. Rekabet yasağına aykırı davranan yönetim kurulu üyesi bu ilişkiden kaynaklanan borçları yerine getirmek zorundadır^[147].

Bu seçenek ile amaçlanan üye ile üçüncü kişi arasındaki ilişkiden doğan ekonomik menfaatlardan şirketin yararlanmasını sağlamaktır^[148]. Dolayısıyla hükümdeki “..şirket adına yapılmış saymakta” ifadesi yerine “şirket hesabına yapılmış saymakta” ifadesinin kullanılması gerektiği isabetle belirtilmektedir^[149].

Literatürde bu yaptırımın uygulanabilmesi için şirketin zarar görmesinin gerekli olmadığı^[150] ve üyenin, şirketin zarara uğramadığını ileri süremeyeceği ifade edilmektedir^[151]. Ancak kanaatimizce üyenin yasak işlemi kendi adına (hesabına) yapması sonucu elde ettiği menfaat, aynı zamanda şirket açısından yoksun kalınan kar anlamına gelir ki bu da zarar kavramı içinde yer alır. Bu nedenle zararın gerekli olmadığı yönündeki görüş isabetli değildir. Ancak bu durumda şirketin zararını ispat zorunluluğu olmadığı ileri sürülebilir^[152].

Yapılan iş birbirine bağlı işlemlerden oluşuyorsa, şirket bu hakkını işlemin tamamı bakımından kullanmalıdır. Birbirinden bağımsız işlerin söz konusu olması halinde ise her biri hakkında ayrı ayrı talepte bulunulmalıdır^[153].

Üye bu hakkın kullanılmasından önce üçüncü kişi ile arasındaki sözleşme ilişkisini sona erdirmişse üyenin yapılan işlemde bir menfaati söz konusu olmayacağından şirket de zarara uğramış olmayacaktır. Fakat şirketçe seçim

[146] **Ansay**, s. 176; **Aydoğan**, s. 121; **Ayan**, s. 159; **Helvacı**, s. 94; şirket ile üye arasındaki işlemin tüm ekonomik sonuçlarının (haklar ve borçların) şirkete ait olacağı yönünde bkz. **Franko**, s. 56; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 698; **Goette**, s. 1398; **Hüffer**, 441; kolektif şirketlerde ortağın bu durumda şirketten, yapmış olduğu harcamaları talep edebileceği yönünde **Schäfer**, s. 408.

[147] **Ayan**, s. 159.

[148] **Goette**, s. 1394; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 697.

[149] **Ansay**, s. 136; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 697. Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda düzenleme bu yöndedir (AktG § 88). Aynı şekilde kolektif şirketlerde ortakların rekabet yasağına ilişkin Alman Ticaret Kanunu'ndaki (HGB § 113) düzenleme de bu yöndedir.

[150] Kolektif şirketler bakımından bu yönde bkz. **Arslanlı**, s. 237; **Doğanay**, s. 599; **Aydoğan**, s. 56.

[151] **Franko**, s. 55.

[152] Bkz. **Franko**, s. 55; şirketin iştirak hakkını kullandığı durumlarda zararın ispatlanmasının gerekli olmadığı yönünde **Meyer-Landrut**, s. 686.

[153] **Franko**, s. 56.

hakkının kullanılmasından sonra sözleşmenin sona ermesi halinde üye bu nedenle şirketin uğradığı zararı tazminle yükümlüdür^[154].

Bu yaptırım üyenin aynı konu ile uğraşan şirkete sınırsız sorumlu ortak olarak girmesi halinde uygulanmaz^[155]. Çünkü bu durumda üye yasak konusu işlemleri katıldığı şirket hesabına yapmaktadır. Bu yaptırımın uygulanması ise üyenin işlemi kendi adına (hesabına) yapmasına bağlıdır^[156].

TTK m. 396 (1)'deki "tazminat yerine ifadesi nedeniyle bu hakkın tazminat yaptırımı ile birlikte talep edilemeyeceği açıktır^[157].

Şirket üçüncü olarak üyenin üçüncü kişiler hesabına yapmış olduğu sözleşmelerden doğan menfaatlerin şirkete verilmesini (temlikini) talep edebilir.

Bu yaptırımın uygulanabilmesi için, yasak konusu işlemin üye tarafından "üçüncü kişi hesabına" yapılmış olması gerekir. Bu kapsamda üyenin üçüncü kişiler adına ve hesabına (ör. rakip şirketin organı, ticari mümessili veya vekili sıfatıyla) yaptığı sözleşmeler ile kendi adına ve üçüncü kişiler hesabına (ör. komisyoncu sıfatıyla) yaptığı sözleşmelerden elde edilen menfaatlerin şirkete verilmesi talep edilebilir^[158].

Üyenin başkası hesabına yapmış olduğu sözleşmeden mutlaka bir menfaat elde etmesi gerekir. Ancak menfaat henüz elde edilmemişse, üyenin o menfaat üzerindeki talep haklarının devri de istenebilir^[159].

Üyelerin elde ettiği menfaatler genellikle ücret, pirim, komisyon, kâra katılma payı gibi ödemelerden oluşur. Şirketin üyelere isteyebileceği seyahat, haberleşme ve benzeri masraflar düşüldükten sonra üyelere kalan net para veya ayın değerlerdir^[160].

[154] **Aydoğan**, s. 57.

[155] **Franko**, s. 57; **Aydoğan**, s. 57.

[156] **Aydoğan**, s. 121; **Franko**, s. 57. AktG § 88'de şirketin yasağa aykırı hareket eden üyenin *kendi hesabına* yapmış olduğu işlemin *şirket hesabına* yapılmış sayılmasını talep edilebileceği ifade edilmektedir. HGB § 113'teki düzenleme de bu açıdan paraleldir.

[157] **Aydoğan**, s. 63; Alman hukukunda bu yönde **Meyer-Landrut**, s 687.

[158] Kollektif şirketler bakımından bu yönde bkz. **Franko**, s. 58; **Aydoğan**, s. 58; anonim şirketler bakımından bu yönde bkz. **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 698; **Ayan**, s. 159; aksi yönde bkz. **Domanıç**, s. 638.

[159] **Franko**, s. 58; **Aydoğan**, s. 59.

[160] **Domanıç**, s. 638.

Üyenin aynı konuda faaliyet gösteren bir şirkete sınırsız sorumlu ortak olarak girmesi halinde de bu yaptırım uygulanabilir^[161].

Üyenin temsil ettiği üçüncü kişinin şirkete karşı TTK m. 396 anlamında bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Ancak şartları varsa haksız rekabet hükümleri çerçevesinde (TTK m. 55(1) b. 2, 3) üçüncü kişinin sorumlu tutulması mümkündür^[162].

b. Diğer Yaptırımlar

TTK m. 396(1)'de sayılanlar dışında aynı konuda faaliyet gösteren bir şirkete sınırsız sorumlu ortak veya yönetici olarak katılması durumunda üyenin katıldığı şirketten ayrılmasının istenebileceği kabul edilmektedir^[163].

Yönetim kurulu üyeleri ana sözleşmeyle atanmış olsalar bile gündemde ilgili maddenin bulunması halinde veya gündemde bulunmasa bile haklı bir nedenin^[164] varlığı halinde genel kurul kararıyla her zaman azledilebilir (TTK m. 364(1))^[165].

Şirket sözleşmesinde rekabet yasağına aykırılık halinde cezai şart (*Konvensionalstrafe*) ödeneceği kararlaştırılabilir (TBK m. 179 vd.)^[166].

2. Yaptırımların Uygulanmasında Usul

Anonim şirkette yasağa aykırı hareket eden üyeye karşı hangi hakkın kullanılacağına yönetim kurulu üyeleri karar verir. Bu, TTK m. 396(2)'de "bu haklardan birinin seçilmesi birinci fıkra hükmüne aykırı harekette bulunan

[161] Goette, s. 1397; Helvacı, s. 94; Çevik, s. 552; Çamoğlu, Sorumluluk, s. 104, dn. 36 ve Rekabet, s. 359, dn. 7; Aydoğan, s. 123; aksi yönde bkz. Mimaroglu, s. 95.

[162] Domaniç, s. 638; Aydoğan, s. 123.

[163] Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), s. 325; Çamoğlu, Sorumluluk, s. 104 ve Rekabet, s. 359; Ansay, s. 136; Arslanlı, s. 157, dn. 163; Çevik, s. 552; Mimaroglu, s. 95; Aydoğan, s. 119; Schäfer, s. 391.

[164] Rekabet yasağının ihlali haklı bir neden olarak kabul edilmelidir. Zira rekabet yasağına aykırı hareket eden üye aynı zamanda sadakat yükümlülüğüne de aykırı hareket etmiş olur. Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 698; Ayrıca bkz. TTK m. 245.

[165] Aydoğan, s. 119; Çamoğlu, Rekabet, s. 359; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 698; Alman hukukunda bu yönde Meyer-Landrut, s. 688.

[166] Aydoğan, s. 56; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 698; Goette, s. 1400; Handschin, s. 107; Meyer-Landrut, s. 687; Schäfer, s. 409.

üyenin dışındaki diğer üyelere aittir” hükmünden açıkça anlaşılmaktadır. Aynı sonuca 3. fıkradan yola çıkılarak da ulaşılabilir.

Yönetim kurulu hükümdeki haklardan yalnızca birini seçerek kullanabilir (*elektive Konkurrenz*), bu hakları birlikte talep edemez^[167].

Yönetim kurulunun seçim hakkını kullanması yenilik doğuran bir hak niteliğindedir. Bu nedenle hangi hakkın kullanıldığı üyeye beyan edildikten sonra bu beyandan dönmek mümkün değildir^[168].

Literatürdeki hakim görüş uyarınca hangi hakkın kullanılacağına ilişkin yönetim kurulu kararının TTK m. 390’a uygun olarak çoğunlukla alınması gerekir^[169]. Buna karşılık TTK m. 396’nın özel hüküm olmasından hareketle, öncelikle uygulanması gerektiği ve bu maddede özel bir nisap öngörülmüş olduğu^[170], seçimlik hakları kullanma yetkisinin, TTK m. 390’daki nisaplara uyulmasına gerek olmaksızın yasağa aykırı hareket eden üye dışındaki diğer üyelere ait olduğu yönünde bizim de katıldığımız bir görüş mevcuttur^[171]. Bunun yanı sıra haklardan birinin seçimine ilişkin müzakere ve karara, yasağı ihlal eden üyenin katılamamasından (TTK m. 393) hareketle TTK m. 390’da ifade edilen nisapların, üye tamsayısına göre değil, bu tamsayıdan yasağı ihlal eden üye sayısının çıkarılması sonucu kalan rakama göre hesap edileceği görüşü de ileri sürülmüştür^[172].

Yasağı ihlal eden üyenin müzakereye katılamaması nedeniyle çoğunluğun sağlanamaması durumunda şirket adına seçimlik hakkı kimin kullanacağı konusu tartışmalıdır.

Hakim görüş bütün üyelerin veya tek kişiden oluşan yönetim kurulu üyesinin rekabet yasağını ihlal etmesi gibi sebeplerle çoğunluğun sağlanamaması

[167] **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 696; **Hopt**, s. 541; **Goette**, s. 1395; **Meyer-Landrut**, s. 687; **Schäfer**, s. 403.

[168] **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 325; **Çamoğlu**, Sorumluluk, s. 105; **Aydoğan**, s. 126; **Ayan**, s. 158; Alman hukukunda **Godin/Wilhelmi**, s. 436; aksi görüş için bkz. Türk hukukunda **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 696; **Tekinalp**, s. 283; Alman hukukunda HGB § 113 bakımından **Schäfer**, s. 404.

[169] **Atan**, s. 100; **Arslanlı**, s. 157; **Mimaroğlu**, s. 95; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 325; **Çamoğlu**, Sorumluluk, s. 105.

[170] **Helvacı**, s. 94; **Aydoğan**, s. 125

[171] **Helvacı**, s. 95; **Tekinalp**, s. 283.

[172] **Kırca** (Şehirali Çelik/Manavgat), s. 699.

durumunda seçme yetkisinin genel kurula ait olduğu yönündedir^[173]. Bu görüşün kabulü halinde rekabet yasağını ihlal eden üyelerin genel kurulu toplantıya çağırmaktan kaçınmaları olasıdır. Bu durumda TTK m. 411 ve 412 gereğince azınlığın genel kurulun toplantıya çağırılması konusundaki haklarını kullanması mümkündür^[174].

Hakim görüşün yanı sıra çoğunluğun sağlanamaması örneğinin yasağa aykırı hareket etmemiş tek bir üyenin kalması durumunda bu tek üyenin bile diğer üyelere talepte bulunabileceği, genel kurulun toplanması için geçecek sürede zamanasını süresinin dolması ihtimaline karşılık şirketin haklarını bir an önce kullanmasının sağlanması gerektiği ve tek üyeye böyle bir durumda seçme hakkı verilebileceği de ifade edilmiştir^[175]. Öte yandan tek üyeli yönetim kurulunda bu üyenin yasağa aykırı hareket etmesi halinde bu durumda genel kurulun üyeyi azledip yerine yeni bir üye seçebileceği ve yeni seçilen yönetim kurulu üyesinin TTK m. 396'daki haklardan birisini kullanabileceği isabetle belirtilmiştir^[176].

Hakkın kullanılmasında yasal yollar zamanasını kesecek nitelikte olmalıdır (TBK m. 154). Bu nedenle yönetim kurulu, hakkını dava yoluyla kullanmalıdır. Yönetim kurulunun yasağa aykırı hareket eden üyeden mektup veya ihtar ile hak talep etmeleri şirket adına TTK m. 396 anlamında bir hak arama sayılmaz^[177].

TTK m. 396 açısından dava açma yetkisinin yasağa aykırı hareket eden üye dışındaki yönetim kurulu üyelerine ait olduğu konusunda hem 6762 sayılı TTK açısından hem de 6102 sayılı TTK açısından bir şüphe bulunmamaktadır. Bununla birlikte 6762 sayılı TTK döneminde pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının konu ile ilgili dava açma yetkisinin bulunup bulunmadığı konusu hayli tartışmalıydı^[178].

Anonim şirketlerde rekabet yasağına ilişkin eski hüküm (ETK m. 335) açısından tek yenilik 6102 TTK'da "*yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarıyla ilgili hükümlerin saklı olduğuna*" ilişkin TTK m. 396 (4)'tür. Kanaatimizce bu yenilikle birlikte artık yönetim kurulu üyeleri dışında pay sahiplerinin ve şirket

[173] **Atan**, s. 100; **Arslanlı**, s. 157; **Ayan**, s. 158; **Mimaroglu**, s. 95; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 325; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 699; **Altaş**, s. 148; aksi yönde bkz. **Akdağ Güney**, s. 147.

[174] **Akdağ Güney**, s. 146.

[175] **Domanıç**, s. 641; **Aydoğan**, s. 125.

[176] **Akdağ Güney**, s. 147, yazar ayrıca böyle bir durumda üç aylık zamanasını süresinin yeni üyenin göreve başlamasından itibaren başlayacağı görüşünü savunmuştur.

[177] **Domanıç**, s. 640.

[178] Bu konuda bkz. **Domanıç**, s. 646; **Helvacı**, s. 93; **Aydoğan**, s. 128 vd.

alacaklılarının bu konuda dava açma yetkileri olduğu konusunda bir şüphe yoktur (TTK m. 553). Öte yandan rekabet yasağı konusunda TTK m. 396 özel hüküm niteliğinde olduğundan öncelikle uygulanmalı, yönetim kurulu üyelerinin *dava açmadığı veya açamadığı* durumlarda rekabet yasağının ihlali nedeniyle dolaylı olarak zarar gören pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının TTK m. 553'e göre dava açabilmelerinin mümkün olduğu kabul edilmelidir^[179]. Ancak bu durumda pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının yalnızca tazminat talep etme hakları bulunmaktadır^[180]. Pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının dava açtığı böyle bir durumda zamanaşımı açısından TTK m. 560'ın değil, özel hüküm olması dolayısıyla TTK m. 396 (3)'teki zamanaşımı sürelerinin uygulanması gerekir. Bu durumda üç aylık zamanaşımı süresinin başlangıcı davacı pay sahibi veya alacaklının öğrenme anıdır^[181].

3. Zamanaşımı

TTK m. 396 (4)'e göre rekabet yasağını ihlal eden üyeye karşı sahip olunan haklar söz konusu ticari işlemlerin yapıldığını veya yönetim kurulu üyesinin diğer bir şirkete girdiğini, diğer üyelerin öğrendikleri tarihten itibaren üç ay ve her halde bunların gerçekleşmesinden itibaren bir yıl geçince zamanaşımına uğrar^[182].

Maddedeki “..*diğer üyelerin öğrendikleri tarihten itibaren...*” ifadesi nedeni ile üç aylık sürenin başlangıcının diğer bütün üyelerin öğrenmesinden itibaren hesaplanacağı görüşü hakimdir^[183]. Bu görüşe göre yasak ile kanun koyucu yönetim kurulu üyelerinin değil şirketin menfaatini ön planda tutmuştur. Şirketin menfaati de zamanaşımın bütün üyelerin durumu öğrenmesinden itibaren hesaplanmasıyla korunmuş olur. Her yönetim kurulu üyesi için öğrenmeden itibaren hesaplanacak ayrı zamanaşımının varlığı hukuki güvenliği ortadan

[179] TTK m. 396 (4) ile ilgili olarak bkz. **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 700, 701.

[180] **Akdağ Güney**, s. 147; **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 791.

[181] **Kırca** (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 791.

[182] Alman hukukunda sahip olunan haklar diğer yönetim kurulu üyelerinin ve denetim kurulu üyelerinin (*Aufsichtsratsmitglieder*) ihlali öğrendiği tarihten itibaren 3 ay ve herhalde ihlalin meydana gelmesinden itibaren 5 yılda zamanaşımına uğrar (AktG § 88).

[183] **Akdağ Güney**, s. 146; **Arslanlı**, s. 157 ve Kollektif, Komandit, s. 241; **Ansay**, s. 136; **Domaniç**, s. 640, 641; **Mimaroğlu**, s. 127; **Helvacı**, s. 96; **Karaca**, s. 114; **Schlegelberger**, s. 887; **Hüffer**, s. 441.

kaldırarak ve karışıklık yaratacaktır^[184]. Bu görüşün kabulü halinde zamanaşımı, ihlali en son öğrenen üyenin öğrendiği tarihten itibaren başlayacaktır^[185].

Yönetim kurulu üyelerinden birinin yasağa aykırılığı öğrenmesinin yeterli olduğu ve bu üyenin öğrenmesinden itibaren zamanaşımının işlemeye başlayacağı yönünde bir görüş de bulunmaktadır^[186]. Bu görüşe göre nasıl bir durumun şirket tarafından öğrenilmiş sayılması için yönetim kurulu üyelerinden birisinin öğrenmesi yeterliyse (ihtar, ihbar, tebligat vs.) zamanaşımının işlemeye başlayabilmesi için de üyelerden birinin durumu öğrenmesi yeterlidir. Bütün yönetim kurulu üyelerinin öğrenmesi şartını aramak her ne kadar şirket menfaatleri açısından daha uygun olsa da, üyelerin hepsi tarafından öğrenildiğinin ispatı, yasağı ihlal eden üyeye düşeceğinden bu üye bakımından büyük bir ispat güçlüğü oluşacaktır. Ayrıca aksi görüşün kabulü, kanun koyucunun kısa zamanaşımı süresi öngörerek uyumsuzluğun bir an önce çözüme kavuşturulması yönündeki iradesine ters düşer^[187].

Kanaatimizce TTK'nın 396. maddesinin özel hüküm olmasından hareketle üç aylık sürenin, maddenin lafzına da uygun olarak bütün üyelerin öğrenmesinden itibaren işlemeye başlayacağı kabul edilmelidir. Bu görüşün kabulü kanun koyucunun şirket menfaatlerini ön planda tutan iradesine daha uygundur. Bu görüşün kanun koyucunun kısa zamanaşımı süreleri öngören iradesine aykırı olduğunu ileri süren karşıt görüş bu açıdan isabetli değildir. Zira şirkete ait haklar her halükarda yasağa aykırı hareketten itibaren bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.

Yönetim kurulu üyeleri yasağa aykırı birden fazla işlem yapmışsa zamanaşımı her bir ticari işlem hakkında ayrı ayrı işler^[188].

Zamanaşımının geçmesi aksi yönde bir genel kurul kararı veya ana sözleşme hükmü olmadıkça yönetim kurulu üyesine TTK m. 553 gereğince sorumluluk davası açılmasına engel teşkil etmez^[189].

[184] Helvacı, s. 96.

[185] Domaniç, s. 640; Doğanay, s. 868; Aydoğan, s. 128; Kırcı (Şehirli Çelik/Manavgat), s. 700.

[186] Ayan, s. 160; Akdağ Güney, s. 147; Çamoğlu, Sorumluluk, s. 106 ve Rekabet, s. 360; Çevik, s. 553; Aydoğan, s. 130, 131.

[187] Çamoğlu, Sorumluluk, s. 106, 107 ve Rekabet, s. 360.

[188] Arslanlı, s. 157; Mimaroglu, s. 95.

[189] Tekinalp, s. 283.

VI. SONUÇ

TTK'nın 396. maddesinde rekabet yasağı sadakat yükümlülüğünün gereği olarak yönetim kurulu üyeleri bakımından getirilmiştir. Bu hükmün konuluş amacı şirketin iş sırları, işleyişi, yönetim biçimi, müşteri çevresi ve iş potansiyeli hakkında bilgi sahibi olan üyelerin bu bilgileri müşterek amaca aykırı olarak şirket zararına kullanmalarını engellemektir. Bu amaçtan hareketle yalnızca yönetim kurulu üyeleri değil, yönetimle görevlendirilmiş murahhas müdürler de hükmün kapsamına girmektedir. Bunun yanı sıra hükmün lafzı gereği yasağın kapsamına dahil olan tüzel kişi yönetim kurulu üyesi dışında tüzel kişinin sicile tescilli zorunlu olan temsilcisi de yasak kapsamında değerlendirilmelidir.

Yasak kapsamındaki işler ana sözleşmede yazılı işler değil şirketin fiilen uğraştığı işlerdir. Bununla birlikte 6102 sayılı TTK sisteminde ultra vires ilkesinin kaldırılmış olmasından hareketle ana sözleşmede yazılı işletme konusuna girmemekle birlikte fiilen yapılan işlerin de yasak kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

Yasağa tabi kişilerin yasak kapsamındaki işleri kendisi veya başkası hesabına yapması yasaklanmıştır. Dolayısıyla yasağa tabi kişilerin yaptığı işlemin ekonomik sonuçlarından kendilerinin ve üçüncü kişilerin yararlandığı tüm ihtimaller hükmün kapsamına girmektedir.

Hüküm yasağa tabi kişilerin aynı tür işlerle uğraşan bir şirkete sınırsız sorumlu ortak olarak girmesini de yasaklamaktadır. Bu açıdan yasağa tabi kişilerin adi ve kollektif şirketlerde ortak, komandit şirkette komandite ortak, kooperatiflerde şahsen ve sınırsız sorumlu ortak olması mümkün değildir.

Ana sözleşme ile veya genel kurul kararıyla yasak kapsamındaki işlerin yapılmasına izin verilebilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde rekabet yasağına ilişkin bu hüküm emredici nitelikte değildir.

6102 sayılı TTK'nın 396. maddesine, eski hükümden farklı olarak yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarıyla ilgili hükümlerin saklı olduğuna ilişkin yeni bir fıkra eklenmiştir. Bu yenilikle birlikte yönetim kurulu üyeleri dışında pay sahiplerinin ve şirket alacaklılarının da konu ile ilgili olarak dava açma yetkilerinin bulunduğu tartışmasızdır. Ancak özel bir hüküm olmasından hareketle TTK m. 396 öncelikle uygulanmalı, pay sahipleri ve şirket alacaklılarının dava açabilmesinin yönetim kurulu üyelerinin dava açmadığı ve açmadığı durumlarla sınırlı tutulması gerektiği kabul edilmelidir.

KAYNAKÇA^{[190]*}

Akdağ Güney, Necla: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, İstanbul 2012.

Altaş, Soner: "Yönetim Kurulu Üyeleri Şirketle İşlem Yapma ve Rekabet Etme Kararlarında Oy Kullanabilirler mi?", Mali Çözüm, Temmuz-Ağustos 2016, s. 145-151.

Ansay, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, 6. Bası, Ankara 1982.

Arsanlı, Halil: Anonim Şirketler II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, İstanbul 1960.

Atan, Turhan: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mesuliyeti, Ankara 1967.

Ayan, Özge: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Sadakat Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinin Sonuçları, Ankara 2013.

Aydoğan, Fatih: Ticaret Ortaklıklarında Rekabet Yasağı, İstanbul 2005.

Ayhan, Rıza: Haksız Rekabet Münasebetiyle Elde Edilen Menfaatlerin İadesi, Konya 1990.

Barlas, Nami: Adi Ortaklık Temeline Dayalı Sözleşme İlişkileri, İstanbul 1998.

Böckli, Peter: Schweizer Aktienrecht: darstellung für den pratiker, 2. Auflage Zürich 1996.

Çamoğlu, Ersin: Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 2010 (Kısaltma: Sorumluluk).

Çamoğlu, Ersin: "Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Rekabet Yasağı", İkt. Mal. 1969, C. XVI, S. 9, s.357-360 (Kısaltma: Rekabet).

Çevik, Orhan Nuri: Anonim Şirketler, 3. Bası, Ankara 1988.

Doğanay, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I, Ankara 1990.

Domaniç, Hayri: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II, İstanbul 1988

Fleischer, Holger: "Wettebewerbs- und Betätigungsverbote für Vorstandsmitglieder im Aktienrecht", AG 2005, s. 336-348.

---

[190] * Birden çok eserinden yararlanılan yazarlara yapılan atıflarda kullanılan kısaltmalar parantez içinde gösterilmiştir.

Franko, Nisim: “Ticaret Şirketlerinde Rekabet Memnuiyeti”, Batider 1985, C. XIII, S. 1, s.13-64.

Godin/Wilhelmi, Aktiengesetz Kommentar, Band I, §§1-178 (bearbeitet von Hans Wilhelmi und Sylvester Wilhelmi), Berlin 1967.

Goette, Wulf in Handelsgesetzbuch, Band 1 §§1-342 (hrsg. Carsten Thomas Ebenroth, Karlheinz Bouyong, Detlev Joost), München 2001.

Göksoy, Yaşar Can: “Ortaklıklar Hukukunda Rekabet Yasaklarının Kapsamı”, DEÜHFD, C. IX, Özel Sayı, s. 633-681.

Handschin, Lukas in Basler Kommentar (hrsg. Heinrich Honsel, Nedim Peter Vogt, Rolf Water), Obligationenrecht II, 4. Auflage, Zürich 2012.

Helvacı, Mehmet: Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, 2. Bası, İstanbul 2001.

Hopt, Klaus J. in Beck'sche Kurz Kommentare, Band 9, Handelsgesetzbuch (bearbeitet von Klaus Hopt, Hanno Merkt, Adolf Baumbach), München 2006.

Hüffer, Uwe: Beck'sche Kurz Kommentare, Aktiengesetz, 6. Auflage, München 2004.

Kalpsüz, Turgut: “Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Üyelerinin Şirkete Rekabet Teşkil Eden Davranışları”, Hüseyin Cahit Oğuzoğlu'na Armağan, Ankara 1972, s. 347-385.

Karaca, Bedir: Anonim Ortaklıkta Müdürler ve Hukuki Sorumlulukları, 2. Bası, İstanbul 2010.

Karasu, Rauf: Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, Ankara 2015 (Kısaltma: Emredici Hükümler).

Karasu, Rauf: “Limited Şirket Esas Sözleşmesi İle Ortakların Diğer Ortaklarla Rekabet Etme Yasağı Öngörülebilir mi?”, GÜHFD 2016, C. XX, S. 2, s. 61-71 (Kısaltma: Limited).

Kırca, İsmail: Ticari Mümessillik, Ankara 1996.

Kırca, İsmail/Şehirali Çelik, Feyzan/Manavgat, Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C. I, Ankara 2013.

Meyer-Landrut, Joachim in Großkommentar, Aktiengesetz, Berlin 1973 (bearbeitet von Carl Hanz Barz/Ulrich Klug/Joachim Meyer-Landrut/Herbert Wiedemann/Herbert Brönnner/Konrad Mellerowicz/Wolfgang Schilling/Hans Würdinger).

Mimaroğlu, Sait Kemal: Anonim Şirketlerde İdare Meclisi Azalarının Hukuki Mes'uliyeti, Ankara 1967.

Nomer, Füsün: Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü, İstanbul 1999.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin: Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 9. Bası, İstanbul 2003.

Schäfer, Carsten: Staub Handlungsgesetzbuch, Großkommentar, 5. Auflage (hrsg. Claus-Wilhelm Canaris, Mathias Habersack, Carsten Schäfer, Dritter Band §§ 105-160), Berlin 2009.

Schlegelberger, Franz: Handlungsgesetzbuch, 3. Auflage, 2. Band (erl. Ernst Geßler, Wolfgang Hefermehl, Wolfgang Hildebrandt, Georg Schröder), Berlin und Frankfurt 1955.

Tekinalp, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, 4. Bası, İstanbul 2015.

Teoman, Ömer: Yaşayan Ticaret Hukuku, Hukuki Mütalaalar, Kitap 7, 1995-1996, İstanbul 1997.

Ünal, Mustafa: "Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması", Batider 1982, C. XI, S. 3, s.49-89.

Yongalık, Aynur: "İstisnalar Dar Yorumlanır Kuralı ve Değerlendirilmesi", AÜHFD 2011, C. 60, S. 1, s. 1-13.